

IX.

DISSERTATIO INAUGURALIS JURIDICA,
Conjecturas Exhibens

De

HOMINIBUS
PROPRIIS ET LIBE-
RIS GERMANORUM,

QUAM

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DN. FRIDERICO WILHELMO,
REGNI BORUSSICI HEREDE &c. &c.

In Regia hac Fridericiana

EX DECRETO ILLUSTRIS FACULTATIS JURIDICÆ,
P R Æ S I D E

DN. CHRISTIANO THOMASIO, Jcto,
S. REG. MAJ. BORUSS. CONSIL. PROF. PUBL. & p. t. DECANO,

P R O L I C E N T I A

Summos in utroq. jure honores, & privilegia DOCTORALIA rite consequendi,
INAUDITORIO MAJORI,
ad d. 1. Octob. Anno M D C C I.

HORIS ANTE. ET POMERIDIANIS

Publicæ Eruditorum disquisitioni submittet

HIERONYMUS VON DER LAHR

MENO-FRANCOFURTANUS.

HALÆ MAGDEBURGICÆ,

Literis, CHRISTOPH. SALFELDII, REGIMIN. REG. BORUSS. Typogr.

PARENTIBUS
OPTIMIS,
FRATRIBUS
CHARISSIMIS,

HANCCE DISSERTATIONEM INAUGURALEM

*In perpetua erga PARENTES observantia , ac Fraternali
amoris tessera*

D. D. D.

HIERONYMUS VON DER LAHR.

B. C. D.
 CONJECTURÆ
 DE
 HOMINIBUS PROPRIIS
 ET LIBERIS GERMA-
 NORUM.

§. I.

Um de selecto themate dissertatio- *Occasio Dis-*
 nis inauguralis sum sollicitus forte fortunâ in *sertationis.*
 Typographia incido in tomum IV. Observa-
 tionum selectiorum ad Rempublicam litera-
 riam pertinentium, qui jam sub prelo est, ibi-
 que inter alias observationes deprehendo Illu-
 stris Hertii varia opuscula Juridica Observ. XI.

recensita, quam dum perlego præprimis placuerunt, quæ Cele-
 berrimus observationis Autor in fine ejusdem de ulteriori in-
 quitione in divisionem personarum secundum mores Germano-
 rum monuit, adeoque rem non indignam proposito meo esse
 arbitratus sum, ut in hac materia vires ingenii exercerem.

§. II. Cum tamen ex alterâ parte materiæ gravitatem ac dif- *Cur conje-*
 ficultatem consideravi, & quod laudatus observationis Autor *cturas scri-*
 ipse *bat Autor?*

A

ipse se oneri huic imparem esse judicaverit, haesi paulisper, ac imbecillitatem virium ingenii mearum perpendens, propè consilium mutavi. Videbatur insuper nimis arrogans esse, si de dubiis ibi positis, quorum solutionem ab Illustribus Germaniæ Duumviris Coccejo & Hertio petierat observationis Autor, ego non rogatus sententiam meam dicere vellem. Accedebat, quod hæc doctrina & multam lectionem Historicorum Germanorum, quâ defitior postularet, & non contemnendum excerpti ac cogitandi tempus requireret, quod mihi tamen, iter quam proxime & abitum ex hac Universitate meditati, non restabat. Sed ex adverso putabam iterum, mediam hic iniri posse viam. Neque enim scribendum erat volumen, quod eruditionem ostentaret. Scribendæ erant theses inaugurales. Determinatio iusta dubiorum propositorum maneat Duumviris, quorum doctrinam sitit orbis eruditus, ego nil nisi conjecturas scribo, & his ipsis conjecturis dubia ibi proposita extendo ac augeo, quibus non erudire alios cupio, sed quarum propositione ac ventilatione publica & solenni ab aliis doceri expecto.

*De quibus
personis hic
agendum sit.*

§. III. Non vero agam de omni personarum divisione secundum mores Germanorum, sed de prima saltem, & quæ fundamentum reliquarum est, *in liberos & servos*, sic tamen ut & de utriusque speciei subdivisione sim sollicitus. Igitur & de rusticis, & de nobilibus, & de civibus, & de mercatoribus, & de opificibus conjecturas inspergere licebit. Et si enim non incognitum mihi sit effatum juris Romani, *in servorum conditione, nullam esse differentiam, in liberis autem multas*, etsi non sim nescius, illud assertum, si uti communiter Doctores id explicant, exponatur, tolerari posse, licebit tamen mihi etiam id mutare, ac pro certo ponere, in servorum conditione etiam esse differentias multas, plures tamen longè & prope infinitas secundum Romanorum, quam secundum Germanorum mores, ut ex dicendis patebit.

*Et quidem
secundum
mores Ger-
manorum.*

§. IV. Id tamen perpetuo cogitabitur Lector, me de Libris & servis *secundum mores Germanorum* esse scripturum. Unde non expectabit hõc locò leges Romanas, nisi quatenus dicenda

da ex loco de oppositis fortè aut affinibus illustranda erunt. Quid enim leges Romanæ ad mores Germanorum?

§. V. Non tamen Romanos scriptores planè negligemus. *§ libellum Taciti.* Potius Tacitum de moribus Germanorum, ut fundamenta quædam assertionum nostrarum ponamus, usurpabimus, neque enim meliorem, neque sinceriores scriptorem habemus. Quod fiturpe est, Patrio Romano & causas in foro oranti ignorare jus populi Romani, annon nobis pudorem excutere deberet, quod unanimi ferè consensu strenuè ignoremus mores Patriæ. Laudem multi affectant, quod Leges XII. Tabularum, aut legem quandam Fulsiam Canniam & similes calleant. Nemo sibi de decori esse arbitratur, quod ignoret Tacitum aliosque scriptores de moribus Germanorum.

§. VI. Non pauci in aureum istum libellum commentati *Cautela de intellectu & interpretatione Taciti.* sunt, multaque notatu digna observarunt. Pauci tamen, & fortè ne hi quidem, justas & legitimas interpretandi regulas, ad lectionem Taciti attulerunt. Consideranda est intentio scribentis, peritia, & bona fides. Primaria intentio Taciti fuit, comparare mores Romanorum & Germanorum, adeoque non tam omnes Germanorum mores velle describere, sed ostendere maximè differentiam a moribus Romanorum. Hinc ubique alterum mentis oculum ad suos, alterum ad Germanos intendit. Id omnes paginæ ac omnes prope lineæ loquuntur. Peritiam morum Germanicorum habuit aliquam, non adeò magnam & exactam. Neque enim ad intimiora Germaniæ accessit. De iis multa retulit ex auditu, multa judicavit ex moribus Germanorum, Romanorum finibus proximorum, quos tamen ab his corruptos fuisse sæpius annotat ipse. Multa etiam judicavit ex moribus mancipiorum Germanorum, ad mores Romanos non accuratè comparatorum, eosque incautè ad mores Germaniæ applicavit. Ita bonâ fide quidem scripsit, quæ de moribus Germanorum tradidit, sed sæpè etiam bonâ fide erravit. (conf. Dn. Præsid. de jure dandi civit. §. 17.)

§. VII. Liceat mentem nostram paucis exemplis declarare. *Exempla.* Nec arare terram (ait cap. 14.) aut expectare annum tam facile persuaseris, tum Germanorum.

feris, quam vocare hostes, & vulnera mereri. Pigrum quinimo & iners videtur sudore acquirere, quod possis sanguine parare. Quotiens bella non incunt, non multum (aut ut alii: multum) venatibus, plus per otium transigunt, dediti somno ciboque. Fortissimus quisque ac bellicosissimus nihil agens, delegata domus, & penatium & agrorum cura feminis senibusque, & infirmissimo cuilibet ex familia, ipsi bebent: mirâ diversitate nature; cum iidem homines sic ament inertiam & oderint quietem. Communis inde fabula: veteres Germanos non coluisse agros, nec agriculturâ dedisse operam. Quasi id velit Tacitus, qui comparatè ad mores Romanorum loquitur. Multa horum cura grorum, (vid. Alex. ab Alex. lib. 1. dier. gen. c. 9. Dn. Præf. disp. de iure dandiciuit. §. 5.) sub quâ & horticulturam comprehendebant. Testantur libri eorum ad rem agrariam pertinentes, Varronis, Columellæ &c. Testantur libri nostrorum ut Greenii de rusticationibus veterum. Sed ita curare agros otii species est. Hoc expectare annum vocat Tacitus, id est cum cura sed in otio expectare, quid hoc mense, quid illo ferendum vel plantandum sit, qui flores, quæ legumina, quæ frumenta, qui fructus arborum aut vinearum sint expectanda. Has agrorum & hortorum delicias non curabant Germani, contenti saltem simplici agriculturâ & frumentis ad cibum destinatis. Credo enim, pane eos ad cibum fuisse usos, non solo lacte aut caseô. Romani in rusticationibus suis se delectabant lectione, vel fictione poëmatis alicujus, vel simili animi otiosi fructu. Ignorabant Germani otiosas has rusticationes, & dum venationibus se viri exercerent, & ad bellum ita in pace se præpararent, agrorum curam non negligebant, sed delegabant saltem, ut expressè Tacitus, feminis & senibus, & infirmis. Dicta confirmat & clarius de agricultura Germanorum loquitur. cap. 26. Agri pro numero cultorum ab universis per vices occupantur, quos mox inter se secundum dignationem partiuntur. Facilitatem partiendi camporum spatia præstant. Terra per annos mutant & superest ager, nec enim cum ubertate & amplitudine soli labore contenti, ut pomaria conscrant, & prata separent, & hortos rigent. Sola terra seges imperatur. Ergo falsissimum, agriculturam Germanis non fuisse in usu.

§. IX. In eo vero bonâ fide erravit Tacitus, quod putaverit *De eorum*
 Germanos, si non in venatione essent, tempus per otium, somnò, *otio.*
 cibòque transfigere. Fefellit eum comparatio cum Romanorum
 moribus. Hi dum multa agebant, modò in curia, modò in tem-
 plo, modò in palatiis, modò in agris, modò in tabernis, modò in
 foro, modò in bibliothecis, modò in balneis, modò in theatris,
 modò in popinis, modò in lupanaribus, reverà nihil agebant,
 dum in his actionibus omnibus sanitatem corporis perdebant,
 & animum tribus furis voluptati, ambitioni & avaritiâ immola-
 bant. Horum nihil faciebant Germani, credo. Neque enim
 curiam, neque templa, neque palatia, neque hortos, neque taber-
 nas, nec forum, nec bibliothecas, nec balnea, nec theatra, nec po-
 pinas, nec lupanaria habebant. O Felices! Hoc vero Romanis
 erat tempus otio transfigere. Mancipia Germanica his Roma-
 norum actionibus erant minimè assueta. Non delectabantur
 iis. Dominos suos in curiam, balnea &c. comitantes servi Ger-
 manici somnum capiebant, dum dominos expectarent: Sie
 schliefen für langer Weile ein. Domini Romani ista mirantes:
 Quid vos vero facitis pacis tempore? Venamur. Quid tum?
 Annon in curia transfigitis? Minimè. Nec in balneis, theatris,
 hortis? &c. Minimè. Quis domus curam gerit, quis penatium, quis
 agrorum? Feminae, senes, infirmi. Vos autem? Quid responderent?
 Non aliud eertè, quam Nihil, hoc est nihil horum, quæ vos Ro-
 mani. Quid ergo Romani? Mirabantur Germanos omnia in pace
per otium transfigere somno ciboque. Die Kerl thun doch nichts, als
 daß sie fressen und schlaffen. Das müssen ja wunderliche Leute
 seyn / mirâ diversitate nature, cum iidem homines, sic ament inertiam
 & oderint quietem.

§. IX. Alibi c. 22. & 23. de vinolentia & ebriositate Germa- *De eorum*
 norum ita disserit Tacitus. Diem noctemque continuare potando vinolentia
 nulli probrum. Crebra ut inter vinolentos rixæ, raro conviciis, sapiu cade & ebriosita-
 & vulneribus transigunt. Sed & de reconciliandis invicem inimicis, te.
 & jungendis affinitatibus & adsciscendis principibus, de pace denique ac
 bello, plerumque in conviviis consultant: tanquam nullò magis tempore,
 aut ad simplices cogitationes pateat animus, aut ad magnas incalascat.
 A 3 Sive

Sine apparatu, sine blandimentis expellunt famem, adversus sitim non eadem temperantia. Si indulseris ebrietati, suggerendo quantum concupiscunt, haud minus facile viuis, quam armis vincuntur. Nemo quod sciam vindicavit sobrietatem veterum Germanorum. Imo vinolentiam & ebrietatem nostram sepè ex Tacito defendimus, tanquam consuetudinem laudabilem tot seculis à Taciti temporibus ad nos usque continuatam, daß es so ein altes sächliches Herkommen sey / und daß die ehrlichen alten Deutschen / schon für tausend Jahren so gerne getruncken. Non itaque rem nullius momenti faciemus, si tentemus Tacitum ex ipso Tacito refutare.

Quae cum laudata eorum castitate minimè convenit.

§. X. Castos ad pudorem Romanorum aliarumque Gentium fuisse Germanos perspicuè inculcat Tacitus. *Sera ait c. 20. juvenum Venus eoque inexhausta pubertas, nec Virgines festinantur; eadem juventa, similis proceritas, pares validique miscuntur, ac robora parentum liberi referunt. Et c. 18. severa illic matrimonia, nec ullam morum partem magis laudaveris. Item c. 19. septa pudicitia agunt, nullis spectaculorum illecebris, nullis conviviorum irritationibus corrupta (uxores.) Literarum secreta (h. e. literas amatorias) viri pariter ac feminae ignorant. Paucissima in tam numerosa gente adulteria, quorum poena praesens & maritis permissa. - - - Publicata enim (etiam) pudicitia nulla venia, non forma, non aetate, non opibus maritum invenerit. Nemo enim illic vitia ridet: nec corrumpere & corrumpi seculum vocatur. Quid ais Tacite? Otio torpentes Germanos esse dixisti, vinolentiam eorum & ebrietatem accusasti. Et tamen hi ebrii & otiosi homines casti esse potuerunt. Aut priora falsa sunt, aut castitas Germanorum fabula erit. *Quaeritur, Agisius cur nam sit factus adulter, inquit Poëta, & sibi respondet: In promptu causa est, desidiosus erat. Sine Cerere & Baccho, alius ait, friget Venus. Estuat ergo, & castos esse non sinit, ubi diem noctemque continuare potando nulli probrum, ubi adversus sitim nulla temperantia. Voluptatis indivulsa partes sunt ebrietas, otium, libido: & moraliter tam impossibile est, ut homines ebrii & otio dediti castitate sint conspicui, quam impossibile est physicè, ut mare includatur parvulo quidam alveo. At de castitate Germanorum nemo dubitat, nec**

justæ

justæ dubitandi causæ adfunt. Ergo nostrum hodie vitium est ebrietas & vinolentia, quia nostrum vitium est otium & libido.

§. XI. Sed tamen crebra apud eos rixæ. Optandum non ita frequentes eas fuisse. Sed quid tum postea. Judicium esse ais, hanc frequentiam ut inter vinolentos notari debere. Quasi vero non alia potuerint esse rixarum causæ. Ais vero vinolentos fuisse Germanos, qui vinum ignorabant. Mox enim, *ibid*, addis. *Potui humor ex ordeo aut frumento in quandam similitudinem vini corruptus. Proximi ripe & vinum mercantur.* Proximi ergo à vobis cum vino etiam vinolentiam mercati sunt. Hos ab interioribus debbas distinguere: ut alibi in simili negotio. *Proximi ob usum commerciorum aurum & argentum in pretio habent, formasque quasdam nostræ pecunia agnoscunt, atque eligunt: interiores simplicius & antiquius permutatione mercium utuntur.* Et alibi: *Gaudent precipue finitimarum gentium donis, que non modo à singulis, sed publice mittuntur, selecti equi, magna arma, phalææ torquesque. Jam & pecuniam accipere docuimus.* vide Tacit. c. 5. & 15.

§. XII. Sed tamen de rebus maximi momenti in conviviis consultant. Nec hoc vinolentiam Germanorum probat. Et falsa ratio quam subdit, tanquam nullò magis tempore animus ad magnas cogitationes incalcescat. Melior illa quam statim adjungit: *Gens non astuta nec callida, (uti Itali) aperit adhuc secreta pectoris licentia loci.* Ergo detecta & nuda omnium mens postera die retractatur. Deliberant dum fingere nesciunt, (non ob ebrietatem, sed ob sinceritatem & hilaritatem:) constituunt dum (post reiteratam gestorum meditationem) errare non possunt. Non inconueniens est inter pocula de feriis cogitare. Non disputandum est inter pocula, quatenus disputationes nostræ bellorum instar sùnt, non veritatem inquirunt. Examinamus Candidatos nostros inter pocula. Non tamen propterea vinolenti sumus in examinibus, si modò aliàs non sumus.

§. XIII. Vidimus errorem Taciti, videamus nunc erroris fontem. Ille haud dubiè ex moribus mancipiorum Germanicorum. Sobrii homines maxime ad potandum apti, si postea se ebrietate ve-eò applicent. Ebrietas contra cum viribus corporis etiam viterum Ger-
 cup
 GES MANORUM.

res potandi debilitat. Sobrii non faciliè inebriantur. Ebrii contra & vinolenti facile potando succumbunt. Vina Italica ad cereviam Germanorum comparata, faciliè palatum & gulam irritant. Non mirum ergo si mancipia Germanica modum in bibendo vino Italico non fervarent, & si homines sobrii, cum se ad potandum applicarent imbelles Italos potando vincerent. Aliud ergo erat, *Germanos vinci faciliè si ebrietati indulgeris suggerendo quantum concupiscunt*, aliud quod exinde inferebat Tacitus, eos in media Germania ebrietati esse deditos. Erant enim mancipia Germanica etiam tentationi scortationis subiecta. Et notum est, quantum femina Italica jam illis temporibus insaniverint in amore mancipiorum Germanicorum. Juvenum quorum fera venus, si scortari incipiant, etiam ad hanc magis apti sunt, quam illi, qui in tenera ætate rei veneræ operam dare cœperunt. Propterea tamen Tacitus non tribuit Germanorum moribus, quod sint ad libidinem & adulteria proni.

*Cautio in le-
ctione alio-
rum Histori-
corum Ger-
mania adhi-
benda.*

§. XIV. Sed sufficiant quidem hæc loco speciminis, ad ostendendum, quid attendere debeat sapiens interpres in expositione Taciti. Similes cautela sunt adhibendæ in lectione scriptorum, qui historias Germaniæ mediæ tradiderunt. Eo magis enim in his iudicium est adhibendum, quod plerique in seculis barbaris vixerunt ac magna ex parte subsidiis studiorum elegantiorum fuere destituti, unde longe facilius bonâ fide in multis errare potuerunt, quam Tacitus. Consistit autem maxime iudicium historicum in vivida imaginatione, ut mores populorum conferamus inter se ac connexionem examinemus, & statum populi alicujus imaginemur, non ut mores nostri sunt, sed ut circumstantiæ illum populum officientes admittunt, & uti status populi verisimiliter esse potuit. Adeoque ubique videndum, non solum quid Historici de Germanis nostris scripserint, sed & quid scribere debuerint.

*Doctrina de
servis & in-
geniis non
ex jure Ro-*

§. XV. Jam igitur, ut ad rem ipsam propius accedamus, doctrina de divisione personarum in liberos & servos eo minus ex jure Romano est exponenda quò magis nec ipsum jus Romanum diffiretur, servitutem esse constitutionem Juris Gentium, & quò

quò magis constat servorum conditionem apud singulas gentes *mano sed*
 multis modis variare, atque, ut mox videbimus, vel jam Tacitus *à primâ ori-*
 notavit, servos Germanorum à mancipiis Romanis non parum *gine petenda,*
 fuisse diversos. Antequam vero ad servos Germanorum acce-
 damus, differentiam inter liberos & servos à primâ origine dedu-
 cemus.

§. XVI. Ab initio haud dubie omnes homines nasceban- *Servitus*
 tur liberi, & servitus postea ingenuitatem invasit. Saltem osten- *omnis Caino*
 dendum quomodo id factum fuerit. Id verò facile ostendi po- *orum deber.*
 terit, quod & hæcenus docuit Dn. Præses in historiâ decori, quòd
 ex posteris Adami illi qui cum sanctis Patriarchis vitam simpli-
 cem & piam vivebant, ac operibus mutæ charitatis pacem &
 tranquillitatem etiam externam inter se promovebant, præter so-
 cietatem conjugalem & paternam ignoraverint societatem heri-
 lem, & multo magis civilem seu Rempublicam aliasque societates
 minores constitutionem Reipublicæ concomitantes. Cain,
 verò tanquam homo invidus & proprietatis cupidus, uti pri-
 mus à communione primævâ videtur recessisse, ita & ipsâ
 scripturâ sacrâ teste primus urbem condidit ac Reipublicæ au-
 tor fuit, simul verò cum ipsa Republica servitutem videtur in-
 duxisse.

§. XVII. Quod ut clarius evadat, consideremus primo pau- *Genesis Rei-*
 lo penitius, & genesin & constitutionem Reipublicæ Cainiticæ. *publicæ Cai-*
 Falsum est, ut jam à Pufendorffio ac Dn. Præsede satis ostensum, *niticæ. Ejus*
 quod, uti Aristotelici fabulantur, homo ad societatem civilem *origo ex odio*
 à natura rapiatur. Sed nec multo verius, quod in locum istius *& metu pro-*
 sententiæ substitutum fuit, metum adversus vim injustam, cau- *borum.*
 sam dedisse constituendæ civitatis. Quod si enim hoc foret, non
 improbi sed probi & Patriarchæ primam civitatem condidissent.
 Jam cum Cainitæ improbi primùm urbem extruxerint, iusto metu
 proborum id haud dubie non fecerunt. Pios vita simplex, caren-
 tia divitiarum; patientia, & fiducia in Deum adversus omnem
 malitiam Cainitarum reddebat securos, & longè securiores, quam
 si fiduciam posuissent in pacta & confœderationes humanas.
 Hodie ubique jam introductis civitatibus, id adhuc experiuntur
 B viri

viri honesti & probi, venerantur utique Magistratum, & sciunt, eum esse ordinationem divinam, uti Medicos in statu corrupto. Sed præterea tamen, uti sciunt felices esse qui ita vivunt, ut Medico non habeant opus, ita sciunt, felices esse qui ita vivunt in Republica, ut non opus habeant, opem Magistratus implorare. Sciunt & sentiunt, non fidendum esse in potentibus, quia caro sunt. Sentiunt, gratiæ divinæ, quæ corda hominum dirigit, unice esse adscribendum, quod non pereant artificii & technis inimicorum. Contra Cain, cum odium prosequeretur probos, etiam eos, quamvis sine causa metuebat. Odium enim diffidentiam, uti amor confidentiam parit. Diffidentiam sequitur metus, uti confidentiam fiducia. Improbi se ipsos metuunt, quia se invicem non vere amant. Odium igitur proborum & cupiditas, iis nocendi, ac præterea metus improborum inter se est causa constitutæ civitatis Cainiticæ. Nec adeo à vero aberrarunt Bodinus & Tilemannus frustra propterea notati à Besoldo *op. polit. lib. 1. p. 50. §. 10.* statuentes omnia regna vi primum coaluisse, & ita imperandi rationem sua natura violentam, vimque & cupiditatem imperandi Reipublicæ causam efficientem esse.

*Imperantes
& subditi in
Republica
Cainitica.*

§. XVIII. Omnis Civitas seu Respublica consistit in ordine imperantium & parentium. Ergo vel maximè prima Civitas Cainitica. Constabat illa ex Caini progenie. Omnes erant cognati, & ubique erant parentes & liberi. Etsi igitur Cain tanquam omnium pater haud dubiè summam rerum gubernationem sibi reservaverit, haud dubie tamen etiam magistratus constituit, & ex liberis suis seniores tanquam experientiâ & prudentiâ præ reliquis pollentes & ad gubernacula Reipublicæ magis aptos junioribus. Reliqui ergo erant meri subditi, quibus parandi saltem gloria relinquebatur.

*Origo divi-
sionis homi-
num in nobi-
les & ignobi-
les.*

§. XIX. Negat Besoldus *op. Polit. lib. 4. diff. 2. p. 72.* Nobilitatem ex jure Gentium primavo oriri, sed ex jure civili ortum ducere dicit, & ex eo fieri ait, quod communis nobilitatis definitio populis omnibus conveniens afferri non possit. Contrariam sententiam tamen majori verosimilitudine defendit ejus frater in lectionibus de Regalibus *ibidem p. 79. & 80.* excerptis. Videamus.

mus. Nobilibus opponuntur ignobiles & plebeji. Profuit hæc distinctio hominum non ex voluptate nec ex avaritia, sed ex ambitione. Nobilitas nomen honoris est, plebejum esse denotat honore isto carere. In omni republicâ ii qui Magistratus gerunt haud dubiè nobiliores sunt illis, qui sunt meri subditi. Hi igitur plebem constituunt & ignobiles sunt respectu Magistratum. Habes igitur simul in Republicâ Cainiticâ originem Nobilium & ignobilium. Prima igitur Nobilitas gentium non à natiuitate est, quo intuitu omnes subditi Reipublicæ Cainiticæ erant æquè nobiles, posteri videlicet Regis sui, sed ab officio & honore. Neque adeo hæc nobilitas propagabatur ad posteros, sed morte finiebatur & ipsâ, quia officia non transibant ad liberos. Neque plebeji excluderentur à spe succedendi in gestione magistratum, sed spem habebant quod & ipsis possint gubernacula Reipublicæ concedi. Nobiles laborare ipsi manu non poterant, & curam rei domesticæ gerere, cum respublica requirat totum hominem. Plebeji vero curam agrorum & pecuariæ gerabant.

§. XX. Porro distinctio dominiorum naturâ suâ introduxit mox bonorum inæqualitatem, h. e. diuitias seu abundantiam bonorum & paupertatem seu carentiam eorum. Ex his sponte secuta est locatio & conductio operarum, unde seruitutis mercenarii. Deinde Cainus, qui ante extructionem urbis violentiæ & homicidio jam erat assuetus, & odium ingens aduersus pios conceperat, verosimiliter progeniem piorum, non æq; piam, sed corruptione humani generis quotidie magis magisque crescente, in vanitates & odia non parum pronam, multis excursionibus bellicis subinde vellicavit. Hinc captiuitates & seruitutes bellicæ secutæ, atque ita mancipia Reipublicæ Cainiticæ immixta sunt. Habes adeo originem distinctionis hominum in liberos & seruos.

§. XXI. Quam distinctionem si cum præcedente distinctione in nobiles & plebejos conferas, patet eam collationem duplici modo institui posse, prout vel à priori vel à posteriore divisione incipere velis. Priori modo dicere poteris: Homines in republicâ

*Nobiles, igno-
biles servi.*

*Origo divi-
sionis nobili-
um in supe-
riores &
inferiores.*

*Differentia
niser servos
mercenarios
& mancipia.*

blicâ Cainiticâ fuisse vel Nobiles vel Ignobiles : Hos vel liberos seu Dominos, vel servos. Nam servi haud dubie non sunt Nobiles. Posteriori modo res sic procedet. Homines in Republicâ Cainiticâ erant vel liberi vel servi. Liberi vel Nobiles vel Ignobiles. Nobiles enim haud dubie non fuere servi. Habes adeo tria genera hominum: duo extrema: Nobiles & servos, tertium genus inter utrumque extremorum medium Ignobilium, qui quatenus Nobilibus opponebantur plebei dicebantur, quatenus servis, liberi seu Domini.

§. XXII. Intuitu civitatis & imperii, quod est anima Reipublicæ Nobiles gerebant magistratus actû, Ignobiles non gerebant quidem sed tamen per dicta spem gerendi magistratus habebant. Servi nec gerebant nec spem habebant magistratum munia gerendi, quamdiu in statu servili manebant. Unde statim ab initio servi non erant cives proprie dicti, nobiles verò & ignobiles cives erant, quamvis inæqualiter, quia & ignobiles participabant de muneribus & oneribus civitatis, de his actû, de illis spe, & hoc intuitu, qui intuitu nobilium ignobiles erant, ad servos comparati nobilium nomine appellari poterant. Habes ita duplicem speciem nobilitatis, superiorem & inferiorem. Et quemadmodum in omnibus vocibus homonymis in doctrinâ morali & politicâ tutissimum est, non respicere ad canonem sæpè fallentem Logicæ Aristotelicæ, quod analogus terminus absolute positus accipiatur pro analogato nobilissimo, sed ad terminum oppositum, ita & hic res se habet. Si enim in Rebus publicis Nobiles opponuntur aliis civibus, intelligitur nobilitas superior, & illi cives plebis vel mere subditorum nomine veniunt; si servis, tunc nobiles denotant omnes ingenios seu dominos servorum, seu nobiles genericè sic dictos; si Ducibus belli, Judicibus aut aliis magistratibus, tum denotatur species inferior nobilium. Quæ in antecessum hic notasse proderit etiam infra in intelligenda personarum divisione in Republica Germaniæ.

§. XXIII. Porro cum & paulo ante duplex servorum species adducta fuerit, mercenariorum & mancipiorum, ad intellectum doctrinæ de servis Germanorum opus erit, ut & de horum differentia.

rentia ex jure & moribus Gentium quædam annotemus, præp-
 rimis cum circa ea, quæ Scriptores Juris Naturalis ea de re annota-
 re solent, subinde adhuc quædam monenda videantur, & cum
 errores, quibus JCU plurimi in exponenda natura hominum
 priorum inescati sunt, maxima ex parte non satis meditata
 huic differentiæ adscribi mereantur.

§. XXIV. Etsi igitur certum sit, mancipiorum originem bel- *Non est qua-*
 lo & victoriæ deberi, servorum mercenariorum conventioni, *renda in con-*
 cum tamen & quis perpetuo se possit alteri in servitatem per ven- *ventione vel*
 ditionem aut similem contractum tradere, quæstio orta est inter *captivitate.*
 Doctores, de differentiâ horum perpetuorum mercenariorum,
 à mancipiis. Nos putamus, quemadmodum non omnia man-
 cipia bello capiuntur, sed & quæ postea ex ancillis nostris nascun-
 tur servi vernæ, mancipiorum classi moribus Gentium, non re-
 pugnantem jure naturæ adscribuntur, ita nullum efficax esse du-
 bium, si quis se simpliciter alteri in servitatem perpetuam vendat,
 dominum in ejusmodi servum æqualem potestatem nancisci,
 quam habet in mancipium, in tantum ut non solum cõercere,
 sed & alteri vendere talem hominem possit, & proles ex ejusmo-
 di ancillis nata etiam sit in potestate domini, etsi post alios dissen-
 tiat Illustris Pufendorffius. Et videtur adeò mihi nomen per-
 petuorum mercenariorum, quo ejusmodi servi insigniuntur, con-
 tradictionem involvere, cum hic nulla merces sit, nec sit, cui
 merces solvatur. Quod vero jure Romano liber homo esset ex-
 trà commercium, constitutio juris civilis erat. Neque repugnat
 jus Mosaicum si rectè attendas quæ disponuntur Exod. XXI, 2.
 seq. Levit. XXV, 39. seq. Deuteron. XV, 12. seq. Nam etsi in
 loco medio dicatur, Ebraum in servitatem se vendentem, non
 deberi tractari ut mancipium, ex reliquis tamen duobus locis id
 intelligendum est, antequam se in perpetuam servitatem tradi-
 derit, & additur ibidem, quod emptus à profelytis fiat manci-
 pium.

§. XXV. Porro in servos bello captos Domini quidem ha- *Neque in ju-*
 bebant jus vitæ & necis multarum gentium moribus, at in ser- *re Vita &*
 vos mercenarios tale jus non indulgetur. Sed nec in eo tamen *Necis.*

consistit essentialis differentia inter utrosque. Præterquam enim quod etiam in liberos Jure Romano antiquo parentibus compete-
 bat jus vitæ & necis, qui tamen mancipia non erant, notum in-
 super est, quod servi Romanorum mancipia manserint, etiam si
 subsequenter temporibus dominis jus vitæ & necis fuerit,
 ademptum. Intellego autem per jus vitæ & necis non potestatem
 pro lubitu hominem interficiendi absque justâ causâ, sed jus pu-
 niendi etiam pœnâ mortis delinquentem, de quo nemini teneor
 regulariter rationes reddere. Quod servos mercenarios attinet,
 uti intuitu eorum, qui ad tempus operas suas locant, facile in-
 telligi potest, quod locatio operarum per se non inferat conces-
 sionem juris vitæ & necis, ita tamen nulla ratio prohibet, cur ejus-
 modi mercenarius pacto locationis cum effectu hanc clausulam
 non inferere possit. Qui vero ad perpetua servitia se vendunt
 non video, cur hi vel ex natura contractus tacite jus vitæ & necis in
 Dominum non transfuisse censerî debeant, etsi hic rursus dis-
 sentiat Illustris Pufendorffius.

*Neque in po-
 testate coer-
 cendi arctio-
 re aut la-
 xiore.*

§. XXVI. Solet etiam esse in multis civitatibus potestas
 cœercendi laxior in mancipia, magis restricta in servos mercena-
 rios, in tantum ut domini sæpè etiam ob modicam famulorum &
 ancillarum cœercitionem, soleant à magistratu multâ puniri,
 eum contra apud Romanos etiam illo tempore, ubi jus vitæ &
 necis jam erat abrogatum, & nimia servitia ac intolerabilis injuria
 rescriptis Imperatoris insuper, sub conditione servorum bonis
 conditionibus vendendorum esset abrogata, liceret tamen ser-
 vos vincire, verberare, custodix mandare, pistrino tradere &c.
 Sed nec hoc tamen perpetuum est, quin potius arbitror, initio cir-
 ca eos, qui ad dies vitæ se alteri in servitutem tradunt, eandem
 cœercitionem domino competere, quæ competit, in servos bello
 captos; deinde quæ de restrictiore potestate in mercenarios
 temporarios allata sunt, ex lege civili proveniunt, à quâ jam qui-
 dem abstrahimus. Ut taceam, & in hos regulariter dominos cœer-
 citionem exercere sat gravem, non solum potentiores, sed & si
 qui sunt de infima plebe. Nam vel opifices eorumque uxores
 tyrones, qui simul tempore tyrocini operas famulares præstant,
 sæpè

sæpe verberibus cœrent, ut adeo restrictio potestatis hujus saltem in paucissimis locis & intuitu paucorum dominorum sit recepta, adeoque vix notabilem exceptionem à regula faciat.

§. XXVII. Porro per mancipia quidem acquirunt Domini, *Neque in ac-*
per servos mercenarios non acquirunt, nisi operis eorum, sed *quisitione*
nec hic tamen effectus primam differentiam inter utrosque no- *Dominorum*
tat. Nam servus perpetuo mercenarius, uti vocatur, eodem *per servos.*
modo, nisi aliud conventum sit, acquireret domino, ut servus bello
acquisitus. Et servus mercenarius, qui operas suas ad tempus
locavit, quia libertatem suam alteri non addixit, poterit quidem
aliunde ex hereditatibus vel donis aliorum acquirere, sed per
operas suas, quas domino dicavit, nihil vel certè parum acquirere.
Adde quod qui famulentur rarissime hereditates, quæ momen-
ti alicujus sint, expectent, & sæpe soleant domini, quæ servis do-
nantur, (Das trincfgeld) quia plerumque intuitu dominorum do-
natio fit, vel sibi ipsis vindicare, vel pro lubitu inter famulos di-
stribuere. Imo non obstat, quin cum mercenario etiam pactum
iniri possit, ut dominus constante locationis tempore etiam he-
reditates & similia per ipsum acquirat, quo pacto adjecto tamen
ex servo mercenario non fiet mancipium. Ut taceam, Romanos
olim etiam per liberos suos omnia acquisivisse, & plurimos servos
quibus peculii administratio concessa erat, aut qui præponeban-
tur aliis servis, ita ex communi consuetudine dominorum variis
rebus etiam ad luxum uti, atque eas alienare potuisse, ut in effe-
ctu eorum conditio hoc intuitu parum differens fuerit à conditio-
ne famulorum, aut si dicere licet quod res est, magis invidenda
erat conditio illorum mancipiorum, quam multorum famulorum.

§. XXIII. Nec putes, famulos dignitate & existimatione, *Neque in*
eminere præ mancipiis. Cogita servos Romanorum, cogita Ro- *eminentia*
manos potentes, quingentos & ultra servos possidentes, (quod *dignitatis.*
Lex Fusia Caninia loquitur,) cogita varia officia servorum, di-
spensatores, atrienses, ostiarios, obsonatores, cubicularios, no-
menciatores, focarios, lecticarios, villicos, ordinarios, vicarios,
pædagogos, educatores, capfarios &c. & facile patebit, plurima
mancipia in æquali si non in majori æstimatione non tantum ple-
bis,

bis, sed & aliorum civium fuisse, quam hodie sunt apud nos Con-
filiarii primi Principum Germaniæ mediæ conditionis, hoc est
non adeo potentum. Contra servi mercenarii viles sunt & ad vilia
ministeria adhibentur, parum differentes à vilissimis ex plebe, qui
per dies operas suas locant. Nisi dicere velis, eandem hac parte
esse rationem famulorum quæ mancipiorum erat, cum famuli Prin-
cipum & Magnatum non sint à classe famulorum eximendi, etsi
non omnes nomine famulorum sed dominorum appellentur.

§. XXIX. Denique nec in libero exercitio actionum diffe-
rentia est quærenda, ac si mancipia ita sint sub potestate domi-
norum, ut plane nihil quod velint, agere liceat, famuli contra libe-
rius possint de actionibus suis disponere. Nam ista libertas
utrobique variat, prout dominum quis nactus est benignum,
vel durum. Possunt famuli jurgum intolerabile dominorum pati.
Possunt mancipia sæpe majori libertate gaudere indultu do-
minorum, quam nec multi homines liberi affectare possunt, eti-
amsi nullus dominus id impediatur.

*Sed in sola
proprietate
& quod
mancipia re-
bus accense-
antur.*

§. XXX. Nulla ergo remanet differentia, quam quod man-
cipia seu servi propriè dicti, quorsum adeo iterum refero etiam
qui se vendiderunt dominis, sint in proprietate, famuli non sint;
hoc est quod servi non possint me invito exire ex servitio, domini
vero possint eos etiam invitos transferre in potestatem aliorum,
cum famuli & mercenarii finito locationis tempore domino etiam
invito abeant, & Dominus mercedem iis solvere cogatur, nec de-
beat etiam ipsos ante finitum tempus invitos dimittere, multo
minus aliis dominis tradere. Paucis: mercenarii ut personæ con-
siderantur seu ut cives, servi in civitatibus non ad personas perti-
nent, sed ad res. Unde famuli sub imperio sunt, servi sub dominio.
Neque hæc differentia Romanis peculiaris est, sed moribus alia-
rum gentium etiam conformis. Et nescio, cur id immane videatur
Illustri Pusendorffio, quod servi rebus accenseantur, & quod eo-
dem modo de servo quis dicat, hic meus est, ac de jumento hoc
meum est. Etsi enim non negemus, dominum semper recor-
dari debere, servum esse hominem, omnibus juribus humanita-
tis capacem, debet tamen etiam misereri jumentorum. Etsi
pec-

peccet dominus si crudeliter tractet mancipia ejusmodi & servos, peccare tamen etiam potest in administratione & exercitio domini intuitu rerum aliarum. *Conf. Exod. XX, v. 21. 29. 32.*

§. XXXI. Fluunt ex hac differentia reliquæ. Nam ideo *Unde & ve-* quia servus perpetuus, sive captus, sive ex conventione acqui- *lique differe-* situs in proprietate est, regulariter abstrahendo à jure civili ha- *rentia pro-* bet dominus jus vitæ & necis & potestatem coercendi graviter, *fluunt,* & omnia per ipsum acquirendi, ei in domo pro lubitu ministere- rium assignandi & adimendi, libertatem actionum pro lubitu laxandi & limitandi, in tantum, ut hæc omnia eò ipso quò quis servus perpetuus est, absque speciali conventione juri dominico illimitate coherere videantur, nisi certis ex rationibus leges civitatis istam potestatem moderentur. Contra quod mercenarios & famulos temporarios attinet, hic omnia à pacto & conventionem dependent, ac plerumque & regulariter res se aliter habet ac in servis, nisi aliud expresse conventum sit.

§. XXXII. Fuere hæc, quæ hæctenus de differentiâ servo- *Obscuritas* rum notavimus, eò majori cum cura notanda, quò securius ea *in voce liber-* communiter negliguntur, & quò confusius postea in doctrina de *tatis & libe-* differentia inter liberos & servos procedi solet, cujus confusio- *rum homi-* nis causa ferè unica est, quod partim exacta differentia servorum *num,* & famulorum hæctenus exposita non attendatur, partim etiam ipsa libertatis differentia à servitute quacunque ignoretur. Nec mirum, quod Politici & Jure Consulti hic coequire soleant, cum sæpè in conceptu genuino libertatis ipsi Philosophi morales & Theologi sint talpæ coeciores. Omnes libertatem crepamus, pauci quid libertas sit scimus, vel ideo quia paucissimi eam de re prudenter cogitamus.

§. XXXIII. Quantis tenebris adhuc involuta sit doctrina de *Obscuritas* libero arbitrio, iis constat, qui absque præjudicio sectæ & auto- *doctrina de* ritatis scripta eam in rem Erasmi & Lutheri legit. Multa eruditè *libero arbi-* uterque, sed multa etiam utriusque ulteriori merentur discuf- *trio.* sionem. Neque enim notæ, quæ in noviore Lutheri de servo arbitrio editione à Theologo Argentoratensi adjectæ sunt, viro tanti nominis dignæ, & maxima ex parte in id solum tendunt, at- que

que contortis maximè & cavillatoriis interpretationibus, quamvis frustra, ut Lutherus à Reformatorum doctrina de prædeterminatione alienus esse videatur. Doctrina de libertate voluntatis humanæ per distinctionem inter libertatem contradictionis & contrarietatis explicata, & quod homo possit stare vel sedere, sedere & non sedere, ferulâ digna esset, nisi quotidie à viris gravibus adhuc in Academiis tanquam res notatu digna inculcaretur. Quasi libertate pollens, aut ab ea denominandus sit homo, qui angustissimo & obliturissimo carcere inclusus, ac durissimis compedibus vincetus stare possit vel sedere, sedere vel non sedere. Distinctio inter virtutes philosophicas & theologicas, quæ in omnibus compendiis & systematibus caput erigit, ne obulô quidem æstimari meretur, postquam Dominus Præsès in Ethicis demonstravit, virtutes istas Philosophicas virtutes non esse, sed palliata vitia, & neminem pollere libertate, ut passiones dominantes deprimerent viribus naturæ, ac fontem omnium virtutum, amorem rationalem, acquirere possit. Nihil frequentius, quàm quod hæretices, doctores alterius sectæ appellent Pelagianos, & non raro mutæ sunt hæ cavillationes. Sed uti facile ostendi potest, ipsum primum hæreseos istius Antagonistam, Divum Augustinum insigniter Pelagianizasse; ita sæpius adhuc hodie observare licebit, illos, qui alios Pelagianismi accusant, ipsosmet errori illo profundissimè esse immerfos. Et tamen nemo de emendatione lubricorum istorum fundamentorum de libertate voluntatis humanæ cogitat, quibus & tota penè Theologia, & tota Jurisprudentia innititur, dum doctrinæ de peccato, imputatione, penâ, gratiâ, regeneratione &c. ex fontibus istis tanquam rivuli sunt deducendæ. Sed istam quidem camarinam non movebo ulterius, verum sufficere hæcenus puto ea, quæ de libertate voluntatis humanæ & imputatione actionum humanarum disseruit Dn. Præsès in tomis observationum selectarum.

*Obscuritas
definitionis
libertatis in
jure.*

§. XXXIV. Libertatem hominum liberorum, qui servis opponuntur, definit JCTus quod sit *naturalis facultas ejus, quod cuique facere libet, nisi quid vi aut jure impediatur.* Sed evidens est, hanc definitionem ineptire, quia definit libertatem naturalem omnibus

omnibus hominibus ante introductam servitutem competentem, quam etiam servi habent, qui *vi & jure* prohibentur eam exercere. Et ineptius adhuc est emplastrum interpretum quorundam, qui servos *statu*, non *vi & jure* impediri ajunt, quasi status servorum non inceperit à vi bellicâ, & quasi jus Gentium aut Civile non impediatur libertatem servorum, & statum servilem legibus coërceat. Et vereor, ut omne dubium tollatur, si liberum hominem cum aliis definias, *qui careat domino*, quia servi sunt qui habent dominum. Hoc pacto enim libertas vel concipitur quid non sit, vel pro merâ privatione falso ventilatur. Et quid si quis urgeat, hoc modo omnes homines in Republica servos esse, præter solum Principem, quia Principes & sint & dicantur Domini subditorum. Distinctio inter libertatem civilem & personalem magis intricabit. Libertati opponitur servitus. Ergo & servitus erit vel civilis vel personalis. Et subditi ergo erunt servi civiles. Princeps uti etiam quoad personam liber est, ita & subditi quoad personam servi erunt, cum Princeps summum jus & illimitatum habeat in personas subditorum. Quod si distingueres inter libertatem & servitutem in territorio reipublicæ & in domo, & sic parum proficeres. Spatium enim laxius & angustius statum libertatis aut servitutis non mutare possunt. Mancipium divitis domini, cujus operis dominus in parva villa utitur æque mancipium est, ac illud, quod omnibus ejus servis & negotiis est propositum, & ex officio servili perpetuo huc illuc iter facit.

§. XXXV. Quod si subditorum nulla est à servis differentia, *Subditi servi* ignoramus profecto omnem differentiam inter ingenuos & ser- *vi secundum* vos. Ingenuitas enim est status infra majestatem positus, & cha- *jus regium* racter subditorum qui liberi esse dicuntur. Et profecto, quo plus *Hebraeorum.* dubitamus, eò magis dubii reddimur. Jus Regis, quod Samuel populo Israëlítico exponit, *1. Sam. 8.* expresse dicit, *quod servi futuri sint regis.* Qui de moribus tyrannicis Gentium finitimarum Samuelem accipiunt & juri huic Regio opponunt aliud jus Regis descriptum *Deuteron. c. 17.* illi profecto fluctus mōvent in simpulos, & officium Regis à jure ejus, potestatem ab obligatione secernere ignorant, seducti forte doctrina non lepida juris Romani, vel fi

mavis Triboniani, secundum quod obligatio est certa juris species. Petebant Israelitæ regem, ut aliæ gentes habebant. Deus igitur dum per Samuelem jus Regis Israelitici exposuit, docuit simul jus Regum omnium, adeoque docuit, omnium Regum subditos servos esse. *vid. Schickardus de jure Regio Hebræorum, & ejus Glossator ad titulum. Besold. Op. Polit. lib. 2. p. 64. seqq. Martinus Schoockius de quadruplici lege Regia.*

Nulla distinctio inter tyrannidem & regnum.

§. XXXVI. Quid quod ipsa distinctio inter tyrannidem, imperium despoticum & regnum, quæ tamen gemma est Politicæ vulgaris, videtur simul labascere. Olim monarchæ omnes tyranni appellabantur, quia omnium subditi ab iis, qui in libera civitate vivebant, pro servis habebantur. Hinc toties in declamationibus veterum fit mentio legis de præmio tyrannicidæ, cujus intentione dum nostri homines ignorant, ineptissime in Academicis de tyrannicidio disputant, & nescio quam distinctiunculam inter tyrannum titulo & exercitio, nullo in disputatione illa usui futuram, excogitant. Unde tot ineptiores quæstiones, quænam requirantur ad tyrannum exercitio, quæ plerumque tyrannum ita describunt ut in merum evadat ens rationis, quod nullibi terrarum ostendi potest. *Conf. Pufend. de I. N. lib. VII. c. 6.* Regnum dicitur, ubi Princeps primario utilitatem publicam curat, Tyrannis, ubi propriam. Deus est, non homo, qui primario aliorum utilitatem quærit. Omnes nostrum interesse quærimus, publicam utilitatem prærendimus. Qui aliter de se arbitratur, hypocrita est, qui de aliis, naturam humani generis ignorat. Non est turpe, crede mihi, suam quærere utilitatem, si id absque damno aliorum fiat, multo magis si cum commodo aliorum, etsi non primario spectato. Faciunt id omnes domini in societate herili. Cur adeo non facerent Principes in regno, cum tamen subditi, ut diximus sint servi. Imo etiam si servi non essent. Eadem est in Academicis tyranni definitio quæ Christiani. Quis tam absurda sibi imaginaretur? Tyrannus est, qui primario suum commodum quærit. Idem etiam Christianus. Nam recta charitas, Christiani etiam, incipit à se ipsa. Res est ex omnibus systematibus nota.

§. XXXVII.

§. XXXVII. Si subditi servi sunt, omnes Principes Monarchæ erunt Domini, & si omnes Principes jure suo utilitatem privatam primario spectant, omne imperium unius erit despoticum, seu Dominatus, adeoque distinctio inter regnum absolutum, civile tamen, & Dominatum humi procumbet. Et cur non procumberet? Omnes Reges Domini simpliciter & in eminentissimo gradu dicuntur. Stabilito Imperio sub Domitiano idem titulus radices egit in imperio etiam Romano. Inde Gallorum Sire &c. *vid. Dn. Becm. nostr. dignit. dissert. 1. c. 4. Besold. Op. Polit. lib. 3. p. 9. & 23.* Quid quod cum Dominicum imperium soleant appellare tyrannidem legitimam, (*Bes. ibid. p. 22. 23.*) & modo ostenderimus, omnem Monarchiam tyrannidem esse, etsi hodie non ita appelletur ob errorem illum Pseudo eruditorum, facile etiam patebit, omnem monarchiam esse dominatum. Ita & perpetuo vocem usurpat Tacitus. *vid. Freinsbem. indic. in vocibus: dominatio & dominus.*

Nec inter dominatum & imperium civile.

§. XXXIIX. Adulationi & dissimulationi originem debet distinctio inter imperium civile & dominatum. Plinius in panegyrico. *Scis ut sunt diversa natura, dominatio & Principatus, ita non sors hujus aliis esse Principem gratiorem, quam qui maxime dominum graventur.* *Adulatio & dissimulatio distinctio.* Et paulo post: *Hic (Trajanus) regnum ipsum, quæque alia captivitas gignit, arcet, ac submovet, sedemque obtinet Principis, ne sit Domino locus.* Ast quis flosculus hujusmodi Principis Panegyristarum, h. e. adulatorum publicorum superstrueret sanam doctrinam Politicam, præprimis cum ipse Plinius ad Trajanum scribens, non abstinere à Domini appellatione. Notius est, quam quod notissimum, Augustum, ne videretur potestatem regiam gerere, quam revera gerebat, domini titulum omnibus modis declinasse. Hujus vestigia calcabat Trajanus, etsi non passibus æquis. Alius & multo impudentior scriptor, (liceat enim Theologum Christianum jungere Jcto Pagano,) Divus seu Beatus Gregorius Magnus, & adulatorum Maximus, ad monstrum hominis Phocam Imperatorem scribens, inter alias infames adulationes hæc addit: *Hoc interesse inter Reges Gentium & Reipublicæ Imperatores, quod illi servorum Domini sint, Cæsares Liberatorum.* Sed quid sanum ac solidum in do-

Strina de liberis & servis expectes ab homine , qui parricidium Phocæ plusquam servili adulatione tantum non laudavit , & Gloriam in excelsis super ejus imperio canere Angelis mandavit ?
Conf. Arnold. Reherz Historie in Phocæ & Gregorio Magno, Beem, & Besold. dd. ll.

*Exempla in-
 certa imperii
 despotici. Po-
 puli Barbari
 & Moratio-
 res.*

§. XXXIX. Exempla imperii despotici si quæras, pariter se ostendet imbecillitas distinctionis. Docuit Aristoteles, *I. Polit. c. 1.* Dominicam hanc Monarchiam fere semper in usu apud Barbaros fuisse, ut qui sint naturâ servi. Dari servos, naturâ non nego, quin imo statuo reges, nobiles, eruditos, musicos, oratores, Duces bellicos, artifices, liberales, fortes, poëtas, JCtos, &c. nasci non fieri. Servorum naturâ elegans exemplum recenset Lovens Müller / in *der Septentrionalischen Historie p. 33.* de rusticis Livonicis, quorum miserâ conditioni cum olim Rex Poloniae Stephanus anno 1582. ex misericordia succurrere vellet, atque constitueret, ut, si peccarent, loco immanium verberum, ipsis imponeretur mulcta levissima, responderunt, se malle omnia dura perpeti, quam novitatem aliquam contrâ mores receptos introducere. Sed populos Barbaros naturâ servos esse non concedo, quia notum est distinctionem inter populos barbaros & moratiores, factum Græcorum debere originem, qui se solos sapientes & moratiores, reliquos omnes barbaros dicebant, quem factum postea Romani imitati sunt. Sequioribus temporibus Hispani idem de se gloriantes sub hoc inani prætextu occupationem bellicam novi orbis, etiam in publicis scriptis defendere non erubuerunt. Hodie etiam Gallica vel nostrâ adulatione fere per longissimi temporis possessionem hunc titulum præscriptione acquisivit, & Hispanos pariter ac nos vulgaribus proverbiiis & in variis scriptis tanquam barbaros traducit, ut de Ægyptiis, Sinenibus aliisque populis similia patrantibus jam taceam. Sed jam alibi ostendit Dominus Præses, insigne divinæ prudentiæ specimen esse, quod populi moratiores, communiter maximè irrationabili, barbari contra rationabiliori idololatriæ dediti fuerint, & quod palpabiliter monstrari possit, moratiores gentes semper majoribus ac magis horrendis vitiis fuisse deditos quam populos barbaros. Accedit quod evidens sit, mul-

multos populos barbaros majori libertate gavifos esse, quam moratiores, quod vel exemplo Germanorum antiquorum, hodie B. H. P. quos honoris causa non nomino, distinctius patet. Turcæ & Moscovitæ communiter allegantur in exemplum Imperii Despotici inter Barbaros. *Vid. Besold. Op. Pol. l. 3. p. 26.* Sed & hic tamen multa monenda. Dubium est & valde controversum inter cordatiores, utrum Rex Galliæ magis dominicè imperet suis subditis, ac Imperatores Turcarum & Moscovitarum suis. Nota clausula: *Car tel est nostre plaisir*, cujus tanta est efficacia ut Cardinalis etiam Bullionæus, etiam Romæ in gremio Ecclesiæ, ejus fragrantiam senserit. Alia infinita ut jam taceam. Multa insuper falsa immixta sunt in historiis vulgaribus de moribus populorum, quale illud, quod uxores Moscovitarum non credant se amari à maritis, nisi miserè vapulent. Multa nobis videntur servilia, quia à nostris moribus aliena. Gravibus verberibus coerceri magnos ministros magnorum Imperatorum, ideo apud nos pro servili habetur, quia apud nos non moris est, sed soli servi ita tractantur. Ignominia genera enim maximam partem ex moribus arbitrariis æstimantur. Apud Romanos gravior injuria erat alapa, quia servi sic coercerantur, quam fustis, quia militaris pœnæ genus erat. Eadem observatio & hodie apud nos in usu est, si cum milite gregario res sit. At inter Nobiles & Studiosos, gravior ignominia est fustis quam alapa. Ita mores hominum etiam in unâ natione variant. Honori duxerunt sibi nobiles si alapâ a magno Principe datâ apti declarentur ad subeunda militaria officia, aut in possessionem mittantur majoris dignitatis. Etiam Imperatores Romani aliique Reges Europæi cœlum se mereri putarunt, si ab infami & pediculoso monacho flagellis cederentur. Non erubuerunt Domini dominantium, sed laudi sibi duxerunt, si servi servorum pedes graveolentos osculati sunt. Et nos dedecori esse Russorum Magnatibus putamus, si scuticâ coercerentur à suo Imperatore. Gloriantur Russi se maritos esse suarum uxorum. Moratiores subditi gloriantur, & in sinu gaudent, si Principes eorum amori uxorum se insinuaverint. Etiam Neronis etiam Heliogabali Aulici Principes suos benignos & patres

tres patriæ esse predicant. Ita mundus regitur opinionibus. Quilibet populus se extollit & alios contemnit, quilibet mores suos admiratur, aliorum pro barbaris habet. Ita suum cuique pulcrum. Ita nondum invenimus exemplum clarum & perspicuum Imperii Despotici.

Quid libertas, quid servitus?

§. XL. Quid ergo in tanta obscuritate & incertitudine de libertate dicemus? Proferemus & hic conjecturas nostras, sed paucis. De libertate internâ voluntatis hic non agimus sed de externâ, quæ bonis fortunæ annumeratur. Non est libertas hæc facultas faciendi, quod velis, sed imitatur voluptatem Epicuream, quæ non est positio jucunditatis, verum carentia doloris. Ita libertas vera est carentia servitutis. Inde actio pro libertate etiam humana magis negatoria est quam confessoria; Inde bestię etiam, qui curam nostram & servitutem evaserunt, naturalem libertatem recuperasse dicuntur. Servitus autem est necessitas faciendi, quod alii velint, & quidem in suam utilitatem. Non quidem in damnum meum, sed abstrahendo an mihi hoc utile sit, an minus. Necessitas faciendi quod alii velint in meam utilitatem, non servitutis sed libertatis species est. Hæc dum neglexerunt Politici & JCti, omnia turbarunt. Sed pergo. Prætextus quod ea, quæ ex aliena voluntate necessitate adactus facio, vergant in meam utilitatem, species servitutis est & gravior plerumque, quia libertatem mentitur, uti gravior morbus est, qui non sentitur. Dantur enim & gradus libertatis & gradus servitutis. Qui pauca in aliorum utilitatem *cogitur* facere ex parte liber est, qui omnia *sponè* facit in aliorum utilitatem is summè liber est. Qui dominum nanciscitur, sic suam quærentem utilitatem, ut servi planè negligat, vel planè apertè eam perdat, is extremè servus est. Qui domino paret, post suam etiam servi quærenti utilitatem, is servitutem tolerabilem servit. Ex his facile judicari potest, de libertatis cum servitute mutatione aut vice versâ. Signa externa fallunt. Et potest adeo quis pro libero haberi, qui reverâ servus est, & pro servo, qui liber est, ut qui dominum nactus est benignum & indulgentem, aut qui sponè facit omnia, quæ à domino desiderantur, Appellari tamen so-

lent

lent in Politicis & Jure homines liberi vel servi secundum id, quod communiter à positis in certo statu signo externo declarato, fieri solet, vel debet, non attentis exceptionibus paucis. In his enim doctrinis semper à potiori fit denominatio.

§. XLI. Nunc probam instituemus, an conjecturæ nostræ *Quis liber, quis servus in familia.* liberos & servos in societatibus humanis. Incipiemus autem à domo tanquam simpliciore. Paterfamilias liber est, quia in domo à nemine cogitur (id est cogi debet) ut agat in aliorum utilitatem, sed quæ facit in uxoris, liberorum, servorum utilitatem, sponte facit. Uxor non serva est, sed ex parte libera, quia pauca cogitur facere ad utilitatem familiæ, tanquam socia mariti, spontè amans liberos, & utilitatem communem rei familiaris quærens, sed quæ tamen sub mariti imperio est & si tum quædam facere cogitur ad propriam simul utilitatem id facit, quia socia est. Liberi sunt reverà liberi, etsi multo tempore omnia faciant ex necessitate impositâ à voluntate patris & matris, quia omnia hæc faciunt in propriam utilitatem, ut fiant membra socialia. Servi, servi sunt, quia quæ agunt, agunt in utilitatem domini, dominæ, liberorum. Servi mercenarii non sunt ex parte liberi, quia & hi regulariter, vel omnia vel plurima faciunt necessariò ad utilitatem domini. Ergo sunt æque servi ut mancipia, sed ut diximus temporarii, imò magis servi sunt, quam mancipia, si secundum mores communes populi dominos benignos hi nanciscantur, illi duros & austeros. Mancipia quin sunt veri servi nemo dubitat, modo tamen vivunt in servitute tolerabili, si domini ex more gentis sint benigni, modo in extrema servitute, si domini sint asperi. Quod si manumittantur à dominis, quacunque etiam, modo servâ voluntatis declaratione, definunt simul esse pars familiæ, & sunt liberi, nisi duriores conditiones ex more gentis manumissioni apponantur, tum enim non nisi nomine à servis differunt.

§. XLII. Media societas inter familiam & civitatem est collegium seu universitas quævis, in quâ plures sunt patresfamilias. *Patresfamilias in collegiis & universitatibus* Hi liberi manent, etsi secundum leges societatis illius multa ex necessitate agant, non tam ideò, quod collegium seu universitas

D

origi-

*sur liberi
mancant.*

originem sumat ex consensu, nam servi, qui in perpetuam servitutem consensu suo se vendiderunt, nihilominus servi sunt; sed partim quod leges seu pacta specialia collegii, quæ ipsis necessitatem agendi imponunt non simpliciter pro voluntate alienâ haberi possunt, cum vota singulorum in condendis etiam statutis concurrant, & ab initio incertum sit, quanam vota pluralitatem confutura sint; partim quod illa statuta non respiciant peculiarem singulorum votantium, aut etiam eorum, qui pluralitatem faciunt, sed communem totius universitatis utilitatem.

*Cives liberi
in liberâ Re-
publicâ. Sub-
diti an liberi
in Aristocra-
tiâ.*

§. XLIII. In Civitate quæ in terminis liberæ Reipublicæ manet, ex iis quæ modo de collegiis dicta sunt, facillè apparet, quæ ratione cives omnes liberi sint, etiam si omnes sint subditi, quia scilicet omnes in legum constitutione votis suis concurrunt adeoque omnes conjunctim sumti imperium habent, legesque in Democratia satis evidentè respiciunt utilitatem communem vel omnium, vel certe plurium. In illa civitate ubi pauci imperant, quæ Aristocratia dici solet, cum imperantes & subditi hic sint distincti difficilior inspectio est. Ipsi Optimates haud dubie liberi sunt & magis liberi quam cives in Democratia. Nam ad se invicem relati, etsi etiam singuli sint subditi, eadem tamen obtinent, quæ de civibus in Democratia modo diximus. Sed ad plebem relati majori libertate gaudent, dum ipsi soli leges condunt & necessitatem plebi imponunt, nec paria à plebe metuunt, adeoque quæ ipsi faciunt, intuitu plebis spontè faciunt, imò & plurima in ipsorum utilitatem per leges à plebe fiunt. Ut enim in Democratia jura omnia sunt æqualia, ita in Aristocratia, non potest non inæqualitas jurium introduci, cum imperantium hæc semper sint plures prerogativæ præ plebe. Subditi igitur seu plebs non ita liberi sunt in Aristocratia quàm in Democratia, quia multa coguntur facere propter dictam inæqualitatem in utilitatem optimatum. Neque adeo appellantur etiam in politicis cives liberi, uti cives in Democratia. Non tamen dicuntur servi, quia quædam leges non solum per prætextum sed & reverà ipsorum utilitatem respiciunt, & quia leges multas actiones ipsis liberas relinquunt, neque in hujus ex optimatibus arbitrio est sine consensu colle-

collegii hominibus ex plebe pro imperio aliquid injungere, sunt ergo liberi in gradu quamvis inferiori. Quod si autem per leges omnes penè actiones plebis sint ligatæ & contra summâ inæqualitate ad eadem vincula actionum non sint adstricti imperantes, nullum est dubium ejusmodi subditos revera servos esse imperantium, & eò graviolem servitutem servire, quò palpabilius est, utilitatem publicam ab imperantibus saltem prætextus loco usurpari, adhuc graviolem, si populo persuadeatur sub tali jugo esse liberam rempublicam. Et adeo si hic liberi sunt dicendi subditi, sunt saltem respectu suorum servorum domesticorum. (Exemplum hujus observationis esse potest Respublica Romana post ejectos Reges, per ea quæ fufius docet Dn. Præses *lib. 1. de nevris Jurisprud. Antejustin.*)

§. XLIV. In Monarchia occurrunt Princeps, Nobiles seu *In Monarchia Prin-*
 Senatus, Plebs. Princeps, haud dubie liber est, & quidem in *eminenti gradu,*
 eminenti gradu, quia omnia sponte facit, non dependens à vo- *ceps Domi-*
 luntate alterius. Intelligo vero Principem, qui reverà Monarcha *nus, subditi*
 est, non dependens à Senatu, sed eo tantum tanquam consilio *servi.*
 utens. Neque enim hic respicio titulum Imperatoris, Regis, Prin-
 cipis &c. Rem ipsam confidero, an summam potestatem habeat
 nec ne. Nec me turbant leges fundamentales. Poterit enim iis
 non obstantibus summam & absolutam Princeps potestatem re-
 tinere, sive generales saltem articulos contineant illæ de officio
 Principis, sive etiam speciales, modo ipsâ participatio majestatis
 statibus regni per eas non tribuatur, & hi non possint irritas red-
 dere actus principis, legibus fundamentalibus repugnantes, sed
 saltem intentio sit legum fundamentalium, ut vinculum injiciant
 conscientiæ Principis. Talis princeps reverà dominus simul est
 subditorum suorum, quia ipse leges fert subditis suis in utilitatem
 suam primario tendentes, etfi per consequentiam etiam tendant
 in utilitatem subditorum. Nec hic Princeps committit aliquid
 injusti, cum omnes homines naturâ quarant commodum prop-
 rium, & quæ sibi utilia videntur, facile sibi persuadent esse etiam
 utilia aliis. Quamvis igitur utilitas publica in monarchiâ verâ
 & absolutâ semper prætexi soleat, communis tamen hic regula
 est,

est, in salute seu utilitate principis sitam esse utilitatem subditorum, uti à salute domini ferè dependet utilitas servorum. Adde, quod in Monarchia iudicium de salute publicâ est penes solum Principem, subditis non nisi parendi gloria est relicta, uti in domo iudicium de utilitate familiæ est penes solum dominum.

*Comparatio
domini &
servitutis ci-
vilibus cum fa-
miliari, pa-
trisfamilias
& patris pa-
triae.*

§. XLV. Ergo si Monarcha est dominus civitatis, sequitur, quod etiam Politici tradunt, quod omnes subditi sint servi civiles. Correlatum enim libertatis civilis est civilis servitus. Saltem ostendendum, quomodo servitus civilis differat à servitute domesticâ. Non melius rem explicare potero, quam quod differant eodem modo, uti domus à Monarchia. Monarchia est magna domus. Domus est parva monarchia. Monarchia non est in domo sed domus in monarchia, ut quæ constat ex pluribus familiis. Hinc Princeps tanquam caput Monarchiæ non est servus Patrisfamilias, sed Paterfamilias est servus Principis. Princeps nullius servus est sed omnino liber & omnium dominus, paterfamilias & servus est intuitu principis, & dominus intuitu servorum suorum, & liber intuitu liberorum & uxoris, aliorumq; plurimorum concivium qui non sunt magistratus. Servus & famulus domesticus planè non est dominus, nec liber, habet tamen spem libertatis, famulus certam, mancipium incertam, uterque spem incertam domini. Dominus familia dicitur paterfamilias, Princeps pater civitatis, vel paterpatriæ. Uti vero usu Politico, & Juridico paterfamilias quis dicitur non tam in respectu ad liberos, quam intuitu libertatis vel domini, quod in familia cujus caput est, gerit, (nam & impubes paterfamilias audit) ita etiam res cum Principe se habet. Quis enim & quâ fronte assereret, Principem dici patrem patriæ, quod subditi sint ejus liberi, nisi unicam illam & primam civitatem Cainiticam excipias, aut quod etiamsi non sint liberi, debeat tamen affectu paternò subditos tanquam liberos prosequi. Ignarus est naturæ humanæ, qui talia postularer ab ullo homine. Ipse Deus regem Israëlitis dans hoc non postulavit ab eo, sed servitutem civilem, adeoque & effectum dominicum principis, si non probavit, saltem non improbavit. Igitur Paterpatriæ

patriæ appellatur, intuitu libertatis & potestatis in patriam hoc est homines in patriâ viventes, ut modo de significatione patrisfamilias diximus. Adulationi panegyristarum aut ipsi Rhetoricæ Principum debemus, quod Princeps vero patri, subditi liberis sint comparati. Cogita saltem magistratum minorem. Exuenda huic est omnis prosopoplypsia & affectus paternus, si nolit suspectus esse. Ipse Cain eò momentò, quò Princeps factus est, desinit esse Pater, & factus est Dominus. Patria potestas naturâ vel excludit jus vitæ & necis, vel includit. Si excludit, (ut puto,) apertum est, subditos non esse liberis in familiâ comparandos, quia Princeps sine jure vitæ & necis Principis saltem nomen mentitur. Si includit, exigua est in domo differentia inter liberos & servos, nisi, quod servi perpetui spem habeant incertissimam libertatis, liberi habeant spem magis fundatam, quod sint post educationem ipsi patresfamilias futuri, à servis autem mercenariis tum planè non differunt. Sic igitur in quæstione præsentis vel litigavimus magis de nomine quàm de re, vel etiam hoc respectu injusta esset comparatio inter tales liberos & subditos. Nam subditi Monarchæ non habent nisi spem incertissimam libertatis suæ, si scilicet familia regnatricis plane intereat, aliàs enim mortuo rege, non fiunt liberi, sed mutant saltem dominum, unde hoc intuitu nec regulariter cum mercenariis servis familiæ exactè comparari possunt, sed propiores sunt mancipiis, & homines proprii ipsius Principis. Quamvis enim ad dignitates adhibeantur subditi, jam supra ramen diximus, etiam servis familiaribus & mancipiis posse talia officia committi, & sufficit, quod uti dominus, pro lubitu potest servo officium adimere, ita Princeps Monarcha potest pro lubitu officialem suum ab officio dimittere. Nisi in eo differentiam quæras, quod subditi libera sit emigratio (quamvis nec hoc in regnis absolutis sit perpetuum,) mancipiis non sit libera potestas mutandi dominum, nam hoc respectu fierent similiores servis mercenariis, qui & ipsi finito tempore dominos saltem mutant, rarissimè ipsi fiunt domini.

§. XLVI. Fluit simul ex dictis, quod, si strenuè urgeas, esse *Distinctio* tamen aliquam differentiam inter Regnum & Imperium Despoti-*subtile* & cum *non magnè*

*momenti in-
ter Monar-
chiam despo-
ticam & non
despoticam.*

cum; non enim negari posse subditos ab uno principe mitius tra-
ctari ab altero durius, adeoque illum instar patris esse, hunc in-
star Domini, concedam equidem prius assertum, negabo tamen
exinde deductam illationem, & contra urgebo, differentiam qua-
cunque etiam hinc subfit subtiliorem esse, quam ut magnum usum
sit allatura in sapientia civili. Differet enim hoc modo saltem re-
gnum & despoticum imperium uti differunt dominus benignus
& durus. Sed quemadmodum secundum vulgare, pater quam-
vis durus, tamen pater est, ita pari ratione dominus, quamvis be-
nignus, tamen dominus est. Ergo si tu velis Principem durum,
ideo dominum appellare quia durus est, & benignum ideo pa-
trem quia benignus est, ridebit te tertius & vel regnum suum di-
videt in regnum benignum & durum, ac tuum despotam appel-
labit patrem durum, vel despoticum tuum imperium dividet in
dominatum benignum & durum, ac Principem tuum vocabit
dominum benignum. Unò verbò: subtilitas ista tua nullius est
usus. Sæpè etiam in domo difficile est affectum paternum à do-
minico separare. Multi patres ita duri sunt, ut liberos suos non
magis ament, quàm servos, & à liberis etiam timeantur ut domi-
ni. Contra dantur domini qui tam benigni sunt, ut servos suos
æquè ament, ut liberos, & servi etiam eos venerantur ut patres.
Interim ut supra monitum quando de utroque secundum regu-
las doctrinæ Politicæ aut Jurisprudentiæ in abstracto differimus,
nomina damus eorum statui externo, prout signa externa ferunt,
non prout affectio interna, h. e. quomodo ex natura societatis
esse debent non prout sunt. Hinc igitur pater durus pater est,
& dominus benignus dominus manet. Adde, quod nec usus
vester, quem in distinctione illa quaritis sit magni momenti.
Regnum & Principem laudatis propter benignitatem, Despotam
& Dominatum vel vituperatis vel contemnitis propter duritiam.
Quasi benignitas semper foret commendanda, & semper virupe-
rio sit obnoxia durities. Blanda patrum segnes facit indulgentia
natos, & sæpè stultus amor parentum erga liberos, hos perdens
benignitatis paternæ titulò falsò insignitur. Sæpè duro nodo du-
rus quarendus est cuneus, ac uti commune dictum canit: Rusti-
ca

ca gens est optima flens, & pessima ridens; Ungentem pungit, pungentem rusticus iungit; ita eadem cantilena canenda est Principi, si benè gubernare velit, qui duros nodos & truncos pro subditis habet.

§. XLVII. Maneat ergo firmum, Principem in verâ Mo- *Liberatur*
narchiâ non patrem subditorum esse, sed dominum, & subditos *doctrina no-*
intuitu principis non esse liberos sed servos, Nec me deterret à ve- *stra à suspi-*
ritatis professione calumnia, quam facile olfacio, quasi hæc sint *cione adula-*
principia Machiavellica, eum in finem inventa, ut Principibus *tionis & Ma-*
saltem adulemur, eosque, jam satis ad id pronos, instigemus, ut *chiavellismi.*
subditos non tondeant sed deglubant. Respondeo siquidem, ri-
diculum esse, sibi persuadere, quasi disputationes scholasticae effi-
caciâ habeant eam, ut aulas, quæ alto supercilio despiciunt
scholas, alteraturæ sint, uti ridiculum esse jam plures ostenderunt,
quasi Machiavelli libri principes corruerint. Nec Machiavelli-
ca est doctrina nostra, nec Principibus adulatur. Convenit ea
cum doctrina Samuelis, populum Israeliticum de jure Regis in-
formantis, an etiam Samuel Machiavellista fuit? Abuterentur
Principes doctrinâ nostrâ, si prætextu ejus vellent injuriâ aut in-
justitiâ afficere subditos. Maledictus enim est Dominus, qui er-
ga mancipium etiam suum non est humanus, mitis, misericors.
Sed maledictus etiam est pater, qui nimis indulget liberis. Nec
quicquam prodest adversa doctrina ad emendationem Princi-
pum duritiæ adstutorum. Nam vel gloriabuntur, se esse patres
quamvis duros, & vel se ideo amare subditos, quia durius eos
tractent, secundum vulgatum, je lieber Kind je schärffer Ruth; *Ostenditur*
vel culpam duritiæ in subditos transferent. Eodem modo se hic
res habet, uti in controversia Hornii cum Wittebergenfisibus de
dominio eminentis, Neque enim verior Hornii assertio domini
eminentis corrumpit Principes, neque inanis doctrina adversa
de imperio eminente vel obulum prodest subditis.

§. XLIX. Unicum restat dubium, quod ansam videtur de- *Ostenditur*
disse sententiæ communi de libertate subditorum etiam in Mo- *sons erroris*
narchiâ & imperio absoluto. Quis enim sibi persuadere vellet, *in sententiâ*
homines liberos eo dementiæ esse perventuros, ut libertatem *communi de*
rem libertate

*subditorum
in Monar-
chia.*

rem inestimabilem sint vendituri, & magis præsumendum est, sibi patrem voluisse eligere, salvâ suâ libertate quam dominum eâ perditâ. Sed facillima est hujus dubii & varia solutio. Initio enim ob modo dictâ istâ distinctio inter Patrem & Dominum nihil habet in recessu. Deinde, si singuli absque dementia possunt se in perpetuam vendere servitutem, potest etiam populus idem facere, præprimis, cum similes necessitates, possint sapius urgere integrum populum, ut alterius imperio libertatem suam vendat, quæ necessitant ad vendendam libertatem singulos. Tertiò, si absolutum imperium, & cum hoc Dominium non transtulerunt subditi in electione in Principem suum, non pertinet casus hic ad nostram quæstionem, ubi de Monarchiâ & imperiò absolutò loquimur. Deinde supponit hæc objectio falsam hypothesin, quasi Monarchia prima sit per electionem introducta, cum tamen contrarium supra fuerit de Republica Cainitica ostensum; & potius putarem, me securè quovis pignore certare posse, ne unum quidem dari posse exemplum, quod (1) populus liber, vel etiam optimates, (2) citra vim aut summam necessitatem constituerint (3) Monarcham, seu imperium absolutum in unum principem transtulerint. Omnes enim Monarchæ, qui absolutè imperant debent absolutum hoc imperium, seu stilo magis barbaro absolutezzam vel souverainatam coactioni & violentiæ, vel si mavis, juri belli, aut factò de factò. Nec est quod factum Israëlitarum urgeas, regem eligentium. Nam neque ipsi eligebant, sed Deus dabat, neque Israëlita erant populus liber, sed Dominum saltem mutabant, neque Reges populi Israelitici erant veri Monarchæ, destituti videlicet potestate legislatoriâ, jure circa sacra, aliisq; pluribus majestatis characterib?.

*Servi dome-
stici princi-
pis, & horum
comparatio
ad servos
subditorum
& subditos
reliquos.*

§. XLIX. Caterum cum Princeps in Monarchia sit etiam paterfamilias, & sic ob eminentiam in civitate pluribus servis in suâ familiâ habeat opus, inde contingere potest facîle ut servi illi, non omnes sint bello capti, sed ut etiam ex civibus quidam servitio principis domestico se addixerint, adeoque non solum servitute civili ut subditi Principi serviant, sed & servitute familiari ut patrifamilias, & vel ut servi mercenarii si saltem ad tempus
sive

sive certum sive indefinitum principi serviant, vel ut mancipia principis, si se perpetuo servitiis principis dediderint, præprimis si & uxorem & liberos simul in potestatem dominicam principis transtulerint. Hos si ad reliquos servos subditorum referas, nullum est dubium, quin & tales servi Principis in tantum emineant, saltem ratione dignitatis, servos subditorum, in quantum ipse Princeps dignitate eminet eorum dominos. Quodsi vero eos compares ad reliquos subditos, non difficulter intelligitur, quod reliqui subditi, quamvis & ipsi sint servi civiles, videantur quodammodo liberiores esse servis domesticis Principis. Cum non solum reliqui subditi saltem simplici vinculo, servi ministeriales Principis contrà duplici sint ligati, sed & quia ministeriales quoad nullas aut certe paucas actiones sine voluntate speciali Principis aliquid agere possunt, at reliquis subditis ferè sufficit voluntas Principis generalissima & communis, legibus declarata ad dirigendas suas actiones paucas, plerasque, si non omnes, absque speciali voluntate principis instituunt. Unde quò remotior quis est ab aula & civilibus officiis subditus & paterfamilias, eò liberior est in civitate: Contrà quò propior quis est principi & quò carior minister, eò majori servituti est immerfus. Neque est, quod putes, doctrinam hanc sapere grillos philosophiæ scholasticæ saltem & umbratilis, neque aptam esse ad sapientiam vel prudentiam civilem, si modo illud observes, distinguendum esse inter Monarchiam veram seu absolutam, & inter Monarchiæ speciem, ubi Rex vel princeps saltem quoad dignitatem eminet populum absque potestate regiâ, aut certè, ubi populus decreta principis secundum leges fundamentales subinde potest imminuere vel impedire. Ad palatum viventium in vera monarchia non est ista sapientia liberior, quia hic servituti quis magis est adsuetus, & dulce ac variis libidinibus se commendans est servitium aulicum, libertas autem genuina & sapiens magis contenta. At in Republicâ liberiore, quæ saltem monarchicè administratur, observatio ista magni fit, & in ipsa praxi pro liberioribus habentur remoti à ministerio aulico, pro servis contrà vel etiam pro mancipiis ministeriales aulici.

E

§. L.

*Senatus in
Republica
antiquitus
ex senibus
constitit.*

*Veneratio
senum natu-
ralis. Com-
paratio pru-
dentia &
eruditionis.*

§. L. De principe satis. Pergo ad Senatum & Nobiles. Hic præter ea quæ jam *supra* §. 19. & 22. annotavimus, observandum est, in Republicâ Caintica verosimiliter seniores ad functiones & dignitates Reipublicæ fuisse adhibitos. Nam natura humani generis docet venerationem senum antiquissimam esse & ferè apud omnes gentes receptam, imò suo modo naturalem esse, quia veneratione digni sunt, quos pro bonis habemus, id est, qui non solum cognitionem boni & mali possident, sed & ad alios homines comparati tantis vitiis non sunt immergi. Sed senes & longa rerum experientia magis norunt, quid bonum aut malum sit, & vel magis dominari possunt affectibus suis, ne erumpant in actus exteriores, vel certè magis ad dissimulationem viriorum sunt apti, minimum à voluptatis illecebriis, quæ ferè sola pro vitio politico habetur, omnium longissimè sunt remoti, & ambitionis temperatæ contrà ac avaritiæ cautioreis majora signa dant, quorum illa ad regendam rempublicam & tranquillitatem externam, hæc ad acquisitionem opum, omnium rerum sufficientiam & notas frugi patrisfamilias, putantur esse convenientiora. Paucis: Regulariter Senes comparati ad juvenes ejusdem status prudentiores his sunt, ob diuturnam experientiam, & adeò etiam sapientiores. Nam prudentia & sapientia revera unum sunt. Prudens enim homo non potest esse stultus, & sapiens imprudens, eò ipso quò imprudens est, stultus est & insipiens. Addo: Senex non eruditus etiam prudentior est, juveni erudito, imò cæteris paribus prudentior esse videtur sene erudito. Probo paradoxum. Omnes fatemur, eruditionem acquiri & doceri in scholis & Academiis. Fatemur prudentiam doceri non posse. Imo si doceri posset, non doceretur in Academiis. Eruditio est scientia universalium sive ea sunt in vita civili usui futura sive non. Prudentia est observatio singularium, quæ in vitâ civili usum habent. Quò altior & subtilior abstractio est, eò censetur quis esse eruditior. Contrà quò sensibilior & vulgarior est experientia, eò magis apta est ad veram Prudentiam, (non Astutiam,) acquirendam: nam vera prudentia simplex est. Animus hominis ita comparatus est, ut homo quidem possit varia cogitare successive, sed difficulter
con.

contraria. Contraria sunt maximè speculationes subtiles, & attempta observatio rerum singularium. Ergo eruditio impedit prudentiam, & prudentia multa eruditione non habet opus. Q. E. D. Exempla omnium functionum civilium, & omnium artium rem illustrant. Quò enim eruditior quis est in omni scientiarum genere, eò minus aptus est ad praxin, eò minus socialis est, & consequenter minus prudens. Contrà quò citius quis praxi manum admovet, eò cautior fit, & eò melius rem expedit, et si ferè ineptior fiat ad subtiles & profundas speculationes. Dantur quidem magna ingenia, quæ & prudentiâ & eruditione excellunt. Sed hæc sunt valde rara, & ad exceptionem pertinent, non ad regulam.

§. LL. Unde non mirum, quod inter regulas sapientiæ civilis inculcetur tam à scriptoribus profanis, quam in scriptura sacra, indicium benè constitutæ Republicæ esse, si senes sint in veneratione, malè si contemnentur, ut si rex puer sit, aut sapiens quis sit in urbe, qui consiliis suis opem ferre possit eidem in necessitatibus & angustiis constitutæ, sed quem nemo attendat, sed cujus sapientiam reliqui cives vel ignorent, vel contemnant. Nec diffidendum tamen est, sæpissimè venerationem istam negligi, cujus rei quamvis plurimæ possint esse causæ, quas hic expedire nostri instituti non est, id tamen observasse non erit alienum à scopo, quod in democratia & aristocratia major soleat esse venerationis senum quam in monarchia absoluta. In hæc enim cum regnum sit successivum & adeò princeps juvenis etiam habenas imperii post mortem patris suscipiat, & verò natura humana sic fit comparata, ut bona nostra lubentius partiamur cum iis, qui æqualis sunt ætatis, inde non potest non fieri, ut seniores ferè negligantur, & princeps munia sua distribuatur sui æqualibus. Alia ratio est Monarchiæ, ubi Rex est provectæ ætatis, quamvis & hinc variæ soleant esse causæ facilius promovendi juniores quam ubi pauci imperant, aut populus liber est. Id obiter nota, communiter pro illustrandâ hæc doctrinâ afferri solere exemplum Roboami, sed non convenienter. Erat enim Roboam quadragenarius, & adeo non aptè Lutherus videtur eos qui cum rege educati erant, appellare juvenes aut juveniores.

Comparatio Monarchiæ cum aliis Republicæ speciebus quoad venerationem senum.

E 2

§. LII.

*Nobilitatis
ad liberos
transitoria
ortus.*

§. LII. Porro, quamvis supra dixerimus, quod ii qui munia Reipublicæ gesserint, seu Senatus (qui à senibus ex quibus est compositus nomen accepit) fuerint eminenter nobiles, & adeo nobilitas cohaerit muneri, nèque ad liberos transferit, prout etiam in pluribus aliis rebus publicis id observatum est; interim tamen secundum naturam hominum ferè aliter evenire nequit, quam ut filii senatorum statim in primâ educatione prerogativam aliquam habuerint præ reliquis liberis, & non solum à sui æqualibus aliquâ venerationis umbra à tenerâ juventute sint honorati, sed & sæpius ab ipsis civibus ignobilioribus ad captandam parentum eorum gratiam humanius fuerint tractati, quam æqualem liberi. Unde, etsi post mortem parentum hæc æstimatio facile iterum potuerit decrescere, & sæpè nativitas ipsis impedimento esse ad nanciscendos honores, si parentes eorum multos inimicos sibi parassent, quilibet tamen facile cognoscit, quam non difficulter nobilitas ad liberos transitoria ex nobilitate muneri coherentem ortum ducere potuerit, præprimis si munera non fuerint annua sed ad dies vitæ concessa. Cum enim in magno honore prius fuerint habiti, qui patrem, avum, proavum senatores cedere poterant, & horum imagines ostendere, facile postea factum est, ut occasione honoris arrepta rem tanquam jure stricto debitam sibi & suæ posteritati vindicaverint, quamvis haud dubiè in Aristocratiâ & Monarchia hæc res celeriores semper habuerit progressus, quam in Republicâ liberâ.

*Nobiles in
Monarchia
diverso re-
spectu servi,
liberi, do-
mini.*

§. LIII. Etsi igitur *nobiles* & Senatus in Monarchia disparis planè quoad libertatem sint conditionis à Senatu & Optimaribus in Aristocratiâ, cum in Monarchia non solum singuli sint subditi, sed etiam *servi* Principis, quia tamen & in Monarchia imperium habent, etsi dependens à Principe, in reliquos subditos, hoc respectu *domini intermedii*, & quia illorum actiones plures per privilegium Principis magis laxantur quam reliquorum subditorum, hoc intuitu etiam *liberi*, tanquàm inter servos principis præcipui, habentur. At nobiles inter se ipsos comparati, cum alii tantum serviant servitutem civilem, alii insuper ex conventionem sint principis servi domestici vel perpetui vel temporarii, (*per dicta* §. 49.) no-
vo

vo respectu dividuntur in *liberos, famulos, & homines proprios principis.*

§. LIV. Restant *plebeji*, h. e. meri subditi non magistratus. *Simili sed tamen* Hi quidem uti magis *servi* civiles sunt quam nobiles, quoniam *men alio modo* tamen servos familiares habent & mancipia, ac horum *domini do hac tria* sunt atque sic in familiâ *liberi*, servishis oppositi ad liberos homi- *nomina par-* nes referuntur. Imo & ratione civitatis pro *liberis* habebuntur, *icipiant ple-* quinon sunt *servi domestici principis & ejus homines proprii.* *beji.*

§. LV. Denique in Monarchia *servi* subditorum domestici *Servi dome-* perpetui, uti tantum *servi* sunt, & nullo respectu *Domini aut liberi; sicuti subdito-* ita de servis *mercenariis* tenendum, quod, uti in comparatione do- *rum quomo-* minorum suorum sunt *servi*, ita in comparatione mancipiorum ob *do liberi?* spem certam exeundi ex conditione servili, sint *liberi*, imò cum communiter non tanta soleat esse dominorum potestas in mercenariis, etiam aliquo modo intuitu dominorum. Ipsi tamen, quamdiu hanc servitutem serviunt *dominorum* nomen non participant.

§. LVI. Non injucundum erit tot varios eosque commix- *Scala prædi-* tos significatus servitutis, libertatis, domini in Monarchiâ uno in- *camentalis* tuitu tanquam in scala prædicamentali sistere confusionis evitan- *dominorum,* da causa, ac paucis inter se comparare. *liberorum,* *servorum in* *Monarchia,*

1. *Dominus. Liber.* Princeps.

2. *Dominus. Liber. Servus.* Nobiles.

3. *Dominus Liber. Servus,* Plebejus.

4. *Liber. Servus.* Famulus.

5. *Servus.* Homo proprius.

Ex his solus Princeps ut vides liber est & dominus, homo proprius subditorum, solum servus, Famulus diverso respectu liber &

servus. Nobilis & plebejus civis insuper dominus. Habes tria genera dominorum, quatuor servorum, quatuor liberorum. In classe dominorum & liberorum, superiore loco positi reliquos emittunt, in classe servorum infimi maximum servitutis gradum habent.

*Distinctio
nobilium, &
plebejorum
pro diversi-
tate Rerum
publicarum.*

§. LVII. Est & in eo præter hæc notatas inter tres Reipublicæ species differentia: quod in liberâ Republicâ distinctio inter plebejos & nobiles regulariter non sit tanta uti in Aristocratiâ & Monarchia, cum nobiles magistratu seposito vitam privatam degant agriculturæ vel alii vitæ genere dediti, & plebeji spem magis fundatam habeant, ut & ipsi ad munus magistratum possint adhiberi. Hic igitur character nobilitatis & plebejatis ferè vagus est. At in Aristocratiâ optimates severius custodire solent characterem nobilitatis, & transmittere ad posteros atque magna curâ arcere plebem ab imperio, & multa sepimenta ponere quæ impedimento sint, ne nobiles & plebeji confundantur. In Monarchiâ regulariter quidem Principes distinctionem inter nobiles & plebejos conservant, sed non curâ tantâ ut in Aristocratiâ. Sæpè enim ratio status & studium conservandæ Monarchiæ suaderet ut plebeji in statum nobilium evehantur, ut nobilium plura genera constituantur, quam in aliis rebus publicis in usu sunt, inde regale nobilitandi. Sæpè eadem cautio impellit principes, ut nobiles depriment, non ut ordo nobilitatis planè extingatur in Monarchiâ, quod est ex rebus Politicè impossibilibus, sed ut saltem mutetur. Hinc regulariter antiquæ nobilitatis suppressio, est eventio plebejorum in privilegia antiquorum

*Favor liber-
torum secun-
dum illam
diversitatem
diversus.*

§. LIX. Pari ratione & quod libertos attinet, seu qui servi & homines proprii esse desierunt, in Republicâ liberâ rarissimè fiunt participes juris civitatis, & à servis ipsis non multum differunt. In Aristocratiâ manumissi quidem non difficulter accipient jura civium plebejorum, sed difficilè transibunt ad classem nobilium. In Monarchia verò varix causa nec infrequenter intervenire possunt, ut saltem faciant à statu servitutis ad summum gradum nobilitatis, quas prolixius hic exponere instituti non est. Exempla prostant apud omnes gentes. Ex his fontibus etiam habebis ratio-

tionem antiquæ apud Romanos distinctionis inter libertos latinos, dedititios &c. & cur Imperatorum tempore hæc distinctio fuerit sublata.

§. LIX. Fundamentis hæc jactis jam videamus servos *De servis* & Germanorum & liberos homines. Incipiamus autem à Julio Cæ liberis hominibus. Hic *lib. 6. de bello Gallico cap. 13. & 15.* In omni Gallia, inquit, *tribus Gallorum hominum qui aliquo sunt numero atque honore* (ut civium loco habentur) *genera sunt duo*, (quæ quodammodo correspondent cum Cæsaris cum senatu & sacerdotibus Romanorum.) *Nam plebs* (quæ apud Romanos novum & tertium, aut, si equites Romanorum adnumeret, periphrasi, quartum faciebat) *penè servorum* (nostrorum i. e. Romanorum) *habetur loco, quæ per se nihil audeat* (uti plebs Romana secessionibus multis Senatus plebiscita & alia privilegia extorfit) & *nulli adhibetur consilio* (adeoque civium numero planè non habetur in republicâ aliàs libera, sed servili conditione apud Gallos est.) *Plebsque* (ex hæc plebe) *cum aut ære alieno, aut magnitudine tributorum, aut injuriâ potentiorum premuntur, sese in servitutem dicant nobilibus*, (equitibus & Druidibus.) *In hos* (adeo) *eadem omnia sunt jura, quæ dominis* (etiam Romanis) *in servos. Sed de his duobus generibus* (nobilibus) *alterum est Druidum, alterum equitum. Illi rebus divinis interfunt, sacrificia publica ac privata procurant &c. Alterum genus est equitum, ii cum est usus atque aliquod bellum incidit, omnes in bello versantur, atque eorum, ut quisque est genere, copiisque amplissimus, ita plurimos circum se ambactos clientesque habet, hanc unam gratiam potentiamque noverunt.*

§. LX. Rides, quod de Germanorum servis & liberis actum incipiamus de Gallis dicere, cum tamen ipsè Cæsar d. l. 6. c. 27. dicat *Germanos multum à consuetudine Gallorum differre*, & Besoldus *Op. Polit. lib. 4. cap. II. p. 86.* non sine ratione notaverit, Germanorum civitatem docente Tacito ex plebe & nobilitate constatam melius institutam fuisse, quam Gallorum veterum, qui secundum Cæsarem nullâ plebis habitâ ratione, quæ servorum loco fuerit, ordines saltem Druidum & Equitum habuerint. Sed nihil muto.

§. LXI.

*Ostenditur
non fuisse.*

§. LXI. Nam ut taceam Germanorum mores quantumcunque etiam à Gallicis differant, non tamen tantum eos differre, quantum differunt à Romanis, ex quorum tamen jure & moribus proh dolor mores Germanorum nostrorum exponi solent: insuper id verius est, quod Strabo notavit *Geogr. lib. 7. Germanos à Gallis parum differentes esse, si virtutis, corporum magnitudinis & fulvi coloris excellentiam spectes. Sed & forma & MORIBUS & visu adsimiles esse Gallorum, itaque rectè videri Romanos hoc nomen eis indidisse, cum eos fratres esse Gallorum voluerim ostendere.* An autem Cæsari contrarium asserenti tutò satis hæc in re fides haberi possit, cum Cluverio *Germ. antiq. l. 1. c. 3. f. 25. & 27.* dubitare liceat, cum innumeris hodiè convinci possit argumentis, non sine ratione Asinium Pollionem eum de negligentia in conscribendis commentariis adhibitâ reprehendisse. Adde, quod ipse Cæsar dum post recensitos Gallorum mores, Germanorum consuetudinem ab his diversam esse dicit, saltem de iis momentis sit intelligendus, in quibus differentiam esse ostendit, ac circa divisionem gentis in nobiles & plebejos; & quod plebs fervorum loco fuerit habita nihil diversum notat, nisi quod Druides seu sacerdotes Germanos non habuisse asserat, in quo tamen capite Cæsar à Cluverio *l. 1. c. 24.* & aliis passim refutatur. Denique quod Besoldum atinet, sequentia ostendent, Gallos Cæsaris & Germanos Taciti eosdem ordines populi agnovisse, & saltem Besoldum fuisse deceptum diverso plebis significatu, quo aliter Cæsar utitur, aliter Tacitus, ille pro fervis, ut constat, alter pro ingenuis & nobilibus inferioris dignitatis, ut mox videbimus.

*Cluverii ex-
positio de
sensu Cæsaris
rejecitur.*

§. LXII. Videamus potius de sensu verborum Cæsaris, & utrum rectè periphrasi nostra ea explicuerimus. Cluverii *d. f. 25.* de illis ea est sententia, *Omnem Gallia populum in tria distribuit Cæsar genera, quorum unum fuit Druidum, alterum equitum, tertium plebis. Equitum hic vocabulum civile magis cenfeo quam militare, quemadmodum omnis populus Romanus in patricios, equites & plebem distinctus fuit. Nos Gallorum antiquum populum sic Germanicè distinguimus: Der geistliche oder der Pfaffen Stand; Der Ritter Stand und der gemeine Pöbel. Sub equitum vocabulo pedites quoque milites*

comprehendi *Cæsari quis dubitet? alioqui omnem Gallorum militiam, solo, ut ante dictum, equitatu constituisse credendum foret, quod oppido quam absurdum & Cæsaris aliorumque narrationibus maxime contrarium.* Quæ de Equitibus observavit Cluverius, rectè, ut puto, se habent, & notari merentur, cum Cæsar utique videatur (uti supra de Tacito observavimus) de Gallis loqui in comparatione ad mores Romanorum. Quod autem ad triplex illud Gallorum genus attinget, quod Cluverius ex verbis Cæsaris exsculpere vult, in eo videtur magis Classes populi Romani in mente habuisse, quam verba Cæsaris ante oculos posita. Nam cum Cæsar expresse divisionem Gallorum opponat ordinibus Romanorum, & duo saltem genera eorum esse dicat, nescio cur Cluverius servos Gallorum inter ordines populi referre velit, nisi pariter dicas, eum voce plebis ejusque usu latino ex moribus Romanorum desumptum esse. Alias si Cluverii expositio procederet, possemus papisticam illam apud Germanos hodiernos divisionem in *Lehr- Wehr- und Wehr-Stand* egregiè illustrare, præprimis cum ea, quæ Cæsar ibidem de Druidum autoritate ac potentia, ac Gallorum superstitione tradit, ab hodiernis etiam moribus nostris parum aliena sint.

§. LXIII. Igitur simplicissimè dicemus secundū mentem Cæsaris, *Vera mens* apud Gallos fuisse plebem & nobiles. Plebem constituisse ex servis. *Cæsaris. Am- Nobiles fuisse vel Sacerdotes vel milites.* Igitur ista hominū tria genera, quæ apud omnes gentes deprehenduntur per dicta §. 21. *Nobilia, Ignobiles, servi, seu Magistratus, Patresfamilias, servi, etiam fuere deprehensa apud Gallos. Servi agriculturæ aliisque officiis vilioribus operam dederunt. Equites militarunt, Sacerdotes, si Cæsari credendum, soli magistratuum functiones administrarunt. vid. Cæs. d. l. 6. c. 16.* Igitur apud Gallos, uti apud omnes populos liberos, fuerunt servi & Domini, seu quilibet liberi cives, & hi vel milites, vel iudices & sacerdotes. Servos ipsos quidem seu plebem duplicis videtur facere generis, cum primò plebem in genere dicit servorum esse loco, deinde plerosque ex plebe (ergo non omnes) esse servos. Sed vel videtur Cæsar non intellexisse satis diversa servorum genera apud Gallos & Germanos, vel conciliari posse, si

sub plebis voce accipias etiam libertos qui ut mox videbimus etiam post manumissionem apud Germanos magis servi, quam liberi erant, ac jura civitatis Germanicæ non acquirebant, & ad hanc classem etiam referas illos ambactos & clientes, quorum & ibidem Cæsar meminit. *Ambactum* Ennius referente Festo Pompejo linguâ Gallica servum significare tradidit. Etiam nunc in Flandriâ & Brabantiâ item in Hollandiâ & conterminis regionibus dicitur ein *Ambacht*/ quod illi quidem opificium intelligunt, ut opificem einen *Ambachter*. Ita Otfridus in Evangelio *ambachten* pro operari. Cluver. *Germ. ant. lib. 1. c. 8. f. 54.* qui tamen postea *cap. 41. f. 277.* non accuratè hos ambactos comparat cum clientibus antiquis Romanorum, qui ingenui & cives erant, cum ambacti hi potius essent servi, aut servorum loco liberti. Et sic etiam intelligendus Diodorus *lib. 5.* ubi de Germanis ait, quod *ministros* liberæ conditionis *in bella secum ducant, ex egenis dilectos, qui rbedariorum & propugnatorû officium eis præsent.* Ergo milites hi revera servi aut servis propiores quam liberis fuerunt, & pacis tempore opificia exercerunt. Quod ulterius illustratur, si quis consideret, quæ Cæsar de Solduriis tradit *l. 3. c. 22.* quorum hæc fuit conditio, ut omnibus in vitâ commodis cum his fruantur, quorum se amicitia dederunt, sed, si quid eis per vim accidat, aut eundem casum unâ ferant, aut sibi mortem consciscant. Vides hic describi revera servos quosdam mercenarios à mancipiis parum differentes, quorum spes omnis à felicitate & infelicitate Dominorum suorum dependet. Ergo Soldurii cum Ambactis ferè iidem: & non ineptè Cluverius ab hæc voce Germanorum *Soldner & Soldaten* deducit, vel potius Soldurios ab antiquo Germanorum *Sold d. l. cap. 8. f. 55.* Magis huc pertinet, quod eodem *ibid.* notante Polybius *lib. II.* tradat, Gallos suâ linguâ conductitios milites appellasse *Gasatos*, qui certè nihil aliud sunt, quàm *Casati* Germanorum, adhuc hodiè noti, veri servi, ut postea videbimus.

*Doctrina
Taciti: de
viciis Vet.
Germano-*

§. LXIV. Relinquamus autem Cæsarem, & jam ad Tacitum progrediamur melius instructum de moribus Germanorum. Hic ostendemus, Germanorum servos & liberos seu ingenuos ita distinctos fuisse, quod omnes rustici fuerint servi vel liberti, & li-
berti

berti tamen magis servi quam liberi, liberi vero & ingenui omnes *rum & ad-*
nobiles seu cives reipublicæ liberæ, nisi quod ii qui magistratu vel *scis.*
militari vel bellico fungèrentur, eminenter nobiles dicti fuerint.
Hoc autem ut eo melius intelligatur, ab initio id notandum est,
quod ait Tacitus *cap. 16. Nullas Germanorum populis urbes habitari.*
fatis notum est, (quam sententiam contra objectionem ex Cæsare
& communem conciliationem benè defendit Cluverius *lib. 1. c. 13.*
f. 83. seq.) *ne pati quidem inter se junctas sedes. Colunt* (singuli patres-
familias agros) *discreti inter se* (multo agrorum intervallo) *ac diversi*
(ietiam quoad habitationes eligendas) *ut* (nimirum huic) *fontes, ut*
(alii) *campus, ut* (rursus alii) *nemus placuit.* (Quod uti planè
à moribus urbanis diversum est, cum Romæ & in aliis urbibus pa-
tres familias habeant junctas ædes vel certè parvo spatio insulæ
intermedio secretas, ita & adhuc aliud notabile est observandum.)
Vicos (iplos in quorum singulis singuli patresfamilias habitant)
locant (i. e. collocant, neque enim loquitur de locatione condu-
ctione) *non in nostrum morem connexis & coherentibus ædificiis; suam*
(non solum dominus sed &) *quisque* (servorum) *domum spatio* (ali-
quo notabili & largo) *circumdat, sive* (hoc faciant) *adversus casus*
ignis remedium, sive inscitia ædificandi, (quod non est improbable,
quia adhuc hodie in multis magnis urbibus hæc inscitia ædificandi
apparet.) *Ne cæmentorum quidem apud illos, aut regularum usus* (sed
straminibus domos tegunt) *Materia ad omnia utuntur* (servi po-
tissimum) *informi, & citra speciem ac delectationem,* (Tacitum hîc lo-
qui de materia ex qua hirundines nidos faciunt, Dreck und Leis-
men / non de ligno informi, ut exponit Cluverius d. l. p. 86. & in fi-
guris passim ita delineari curavit, cuilibet patet.) *Quædam loca dili-*
gentius illinant (præprimis domini) *terrâ ita purâ ac splendente, ut*
picaturam ac lineamenta colorum imitetur. (Qua descriptione, an Ta-
citus argillam variorum colorum, ut vult Cluverius *d. c. 13. f. 88.* an-
non potius certam calcis speciem intelligat, qua ad dealbandos
parietes adhuc hodie utimur, alii viderint.)

§. LXV. Vides hic describi domos antiquas dominorum, *Notatur*
& casus servorum, seu eorum, quos hodiè vocare solemus nobiles *Cluverius,*
& rusticos. Unde simul patet, ad errata Cæsaris Cluverio præter- *asserens Ger-*
visâ, manos singu-

his annis habitationem mutasse.

vifa, pertinere, quod dicit, & Cluverius sequitur, *d. c. 13. f. 87.* ac si olim non licuerit Germanis longius anno remanere uno in loco incolendi causa, *lib. 4. & 6. de bello Gallico.* Et si enim ædificia veterum Germanorum fuerint valde simplicia, prout & hodiernum sunt in vicis, ista tamen descriptio, quam dat Tacitus, & quæ cum habitationibus rusticorum nostrorum valde est conveniens, ostendit, non posse commodè homines ita habitantes singulis annis locos mutare, & singulis annis de novo ædes extruere. Potius Cæsar non videtur commodè intellexisse narrationem ipsi de agriculturâ Germanorum factam, uti pariter pravè & ad mentem Cæsaris intelligunt interpretes Taciti, (etiam ipse Cluverius, etsi locum Taciti post Lipsium *d. f. 87.* rectè emendaverit,) quæ de agris Germanorum docet *cap. 26. Agri pro numero cultorum* (h. e. dominorum) *ab universis per vicos* (non per vices ut vulgò secundum errorem Cæsaris,) *occupantur* (h. e. ab universis quorum singuli singulos vicos inhabitant) *quos mox inter se secundum dignationem* (prout quisque vel nobilis vel plebejus) *partiuntur.* *Facilitatem partiendi camporum spatia præstant, Arva,* (quibus sola seges imperatur ut statim seipsum exponit Tacitus) *per annos mutant,* (hoc male eo trahit Cluverius post alios, ac si domus etiam per annos mutant, cum tamen respiciat Tacitus auf die Aecker die brache liegen) & (hæc mutatione, quâ plurimi agri per annos inculti jacent, non obstante, tamen iis) *superest ager.* (quæ omnia se aliter habebant apud Romanos. Quod autem supersit ager non mirandum.) *Nec enim eum ubertate & amplitudine solis labore contendunt* (quemadmodum Romani) *ut pomaria conferant &c.*

De servis Germanorum per aliam.

§. LXVI. His ita prænotatis, quod Germani non habuerint cives urbanos vel urbicos, sed omnes vicinos seu campestres, facilius intelligemus, quæ postea de dominis & servis disserit *cap. 24. & seq.* & simul rationem reddemus cur præcedenti loco Taciti de ædificiis, notas ibi positas intersperferimus. *Etiam, quod mirere* (secundum mores Romanos qui post prandium vel ebrii faciebant & inter ludicra,) *sobrii inter seria* (& quando de negotiis communibus deliberant) *exercent, tanta lucrandi perpendere temeritate, ut, cum omnia defecerunt, extremo ac novissimo jactu* (liberi, nam

nam servi de corpore, quod domini est, ludere nequeunt *de libertate & de corpore contendant.* *Vilius voluntariam servitutem adit, (& quamvis junior, quamvis robustior, (non resistit tamen, sed absque renitentia) alligari se ac venire patitur. Ea est in re prava pernicacia, (secundum mores nostros, quibus partim prohibitum est, ne quis liber se in servitutem alii vendere, multo minus per aleam, quæ interdicta est & nullam actionem vincenti dat, tradere possit. Aliud longè est apud Germanos. Cum enim illis non sit prohibitum libertatem vendere, & aleam ludere, hanc patientiam ipsi fidem vocant. Servos conditionis hujus per commercia tradunt, (seu aliis Germanis vendunt, non enim credo, eos tales vendidisse facile hostibus aut exteris) ut se quoque pudore victorie exsolvant.*

§. LXVII. *Ceteris servis (in bello captis) non in nostrum morem De reliquis descriptis per familiam ministeriis (vide supra §.28.) utuntur (talia enim servi. ministeria ipsi, tanquam gens barbara, apud quam nec tantus luxus est, non habent,) suam quisque sedem (in vico ab ædibus domini separatam,) suos penates (incogitanter Tacitus, penates Germanorum & hic immiscet, & cap. 15. n.2. delegata domus & penatium, & agrorum cura feminis senibusque: cum tamen ipse cap. 9. n.2. docuerit aliter. Ceterum nec cohære parietibus deos, neque in ullam humani oris speciem assimilare, ex magnitudine cælestium arbitrantur) regit, (id est, præest uxori & liberis, ac suum agrum à domino ipsi assignatum possidet.) *Frumenti (vel ex agris domini per operas parandi, vel ex agro proprio domino dandi) modum Dominus (ipsi servo dicit. Eadem est ratio) aut pecoris aut vestis. (Nam & pecudes domini custodit, prout dominus statuerit, & vestes domino facit, prout hic voluerit, vel de bonis propriis domino pecora aut vestes donat secundum placitum domini. Qua in re servus Germanorum aliquo modo colonis Romanorum similis est, dum ista servo dominus) ut colono injungit, & servus baccenus (saltem) parat, (in reliquis autem negotiis suas actiones proprio ex arbitrio, si modo quod tempus superest, dirigit.) Cetera domus officia (culinaria & similia, quoniam pauca sunt & pro simplicitate gentis ferè nulla) uxor ac liberi exequuntur.**

*Illustrantur
diſta ulterio-
rius ex Seneca
& alio loco
Taciti.*

§. LXIIX. Habes iterum in descriptione dominorum & servorum descriptionem nobilium ac Rusticorum. Illustrat diſta Seneca epistolâ 47. *Varianâ clade, quâ multos splendidiſſimè natos, senatorum per militiam auſpicantes gradum fortuna depreſſit, alium ex illis paſtorem, alium cuſtodem caſæ* (id eſt ſervos apud Germanos) *fecit.* Huc pertinent etiam, quæ Tacitus paulò antè *cap. 20. n. 3.* dixerat, *Domini ac ſervum nullis educationis deliciis dignoſcas* (ut apud Romanos. Nam præterquam, quod, ut modò notaverat, ſua quemque mater uberibus alit, nec ancillis & nutricibus delegat, inſuper) *inter eadem pecora* (per diem ludunt, noctis tempore) *in eadem humo degunt* (non ſeparativi delictet cameris, ut apud Romanos. Neque enim credo, Germanos ingenuos inter pecora in ſtabulis cubaſſe, ut communiter intelligunt, & ſic etiam depingi curavit Cluverius: Poſſes etiam fortè non incommodè illud: *in eadem humo degunt*, de converſatione diurnâ liberorum ingenuorum cum ſervis explicare, in hunc ſenſum, *Des Juckern Kinder bringen ihre Zeit in der Jugend mit den Bauer-Kindern unter dem Viehe zu / oder ſehlen ſich mit ihnen den Tag über auff der Erden herum*) *donec ætas (adultior) ſeparet ingenuos* (à ſervis, ac bellica) *virtus agnoſcat* (vel omnibus agnoſcendum præbeat, magna eſſe differentiam apud Germanos inter liberos & ſervos.)

*Poteſtas
Germano-
rum in ſer-
vos.*

§. LXIX. Quemadmodum autem ſervi Germanorum quoad miniſteria & acquisitionem bonorum multum differabant à ſervis Romanorum, ita etiam differentia erat intuitu coercitionis & poteſtatis in corpora ſervorum. Ita enim pergit Tacitus: *Verberare ſervum, ac vinculis & opere coercere*, (quamvis liceat Dominis æquè apud Germanos, quam Romanos, apud illos tamen partim, quod non ſint in unâ domo ſervi cum dominis, partim quod Germani ſint domini benigniores, partim quod ſervi ob ſimplicitatem vitæ non ad tantam nequitiam irritentur, valde eſt) *rarium.* (Quod jus vitæ & necis attinet, & illud habent Germani, quamvis & hoc ipſum rarius exerceant. Quippe) *occidere* (quidem) *ſolent* (quandoque ſervos: ſed hoc non faciunt ex animo deliberato uti apud Romanos moris erat: igitur id fit) *non diſciplina & ſeveritate, ſed impetu & irâ ut inimicum*, (ſi fortè objurgaverint, & ſervus verbis minus

minus humilibus aut rusticis irritaverit dominum, aut etiam factis, *nisi quod* (in hoc convenient mores Germanorum cum moribus Romanorum & aliarum Gentium, quod dum servos interficiunt,) *impune* (faciant. Nam tempore Taciti nondum Antoninus Imperator dominis jus vitæ & necis ademerat.)

§. LXX. Videamus etiam liberos. Ita Tacitus: *Liberti non Liberti Germanorum supra servos sunt*, (ut adeo nec mereantur liberis hominibus adscribi. Nam) *raro aliquod momentum in domo, nunquam in civitate* (peragunt. Sed in domo cum uxoribus & liberis curam agrorum domesticorum gerunt, aut etiam frumenti modus aut pecoris ipsis à dominis, ut colonis injungitur, moderatius tamen quam ipsis servis; in civitate vero nunquam pro civibus habentur, aut in comitiis de negotiis communibus deliberant, ut iterum fallat Cluverius, qui *d. c. 15. p. 104.* liberos liberiorum libertinos pro liberis fuisse habitos statuit, magis ad mores Romanorum quam Germanorum.) *Exceptis duntaxat in gentibus, que reguntur. Ibi enim & super ingenuos & super nobiles ascendunt* (gratia principis, uti id etiam apud Romanos jam tempore Taciti frequenter acciderat,) *apud ceteros* (vero Germaniæ populos istis modo memoratis libertis) *impares libertini* (qui hic synonymicè cum ipsis libertis sumuntur,) *libertatis* (saltem) *argumentum* (vel umbra) *sunt.* (ut olim apud Romanos liberti dediti.)

§. LXXI. Quæ hætenus & de servis & de libertis Germanorum diximus ex Tacito, simul obiter docere possunt, quàm in alienum planè sensum torqueant vulgo Tacitum interpretes. Ita enim post alios Alexander ab Alexandro *lib. 3. div. Genial. c. 20. p. m. 775.* *Germanis verberare servum afficere, aut vinculis coercere habetur nefas,* (contrarium docet periphrasis nostra §. 69.) *apud quos laxior servitius erat,* (& hoc falsum esse docebit paraphrasis Taciti supra §. 67. si eam accurate consideres: decepisse enim videntur Alexandrum verba Taciti ibi exposita: *Et servus hætenus pariet.* Quod ulterius patebit, si conditionem rusticorum qui homines proprii sunt compares ad conditionem servorum Romanorum,) *& libertinis penè pari.* (Libertinos Romanos intelligit Alexander. Ergo & hoc falsum. Modo enim ostendimus ex Tacito, liberos

Ger-

Gormanorum non esse liberos sed fervis pares, tantum abest ut fervi Germanorum fuerint pares libertinis Romanis, quippe sibi acquirunt fervi (at hoc non esse characterem libertatis docuimus §. 27. & quod homines proprii acquirunt sibi, illud nemo fervorum Romanorum cuperet, si hac conditione libertatem talem acquirere deberet,) & peculura habent, (& peculia etiam habebant fervi Romani.) Et tamen commentatores in istum locum Alexandri notant: Totum eum locum desumptum esse ex Tacito de moribus Germanorum.

Germanorum Nobiles, Reges, Principes, Comites, Plebs.

§. LXXII. Erant ergo antiqui Germanorum fervi pariter ac liberti, nihil aliud quam quos hodie agricolas & rusticos appellamus, contra domini omnes, quos hodie nobiles dicimus, quod vel ex voce *Junker* apparet, quæ antiquitus videtur filiis dominorum data quasi domicellos dixeris. Nec est, quod opponas Taciti locum modo datum, ubi ingenui & nobiles feceruntur tanquam diversi, quod &, ni fallor, alibi facit. Nam ad hoc facile responderi potest ex iis, quæ §. 22. diximus. Per nobiles enim intelligit duces bellicos & magistratus Germanorum jura reddentes, reliquos ingenuos plebis nomine appellat, in eo plane diversus à Casare, qui magis apte ad mores Germanorum fervos plebem dicebat, & equites hoc est milites quosvis quales erant omnes ingenui plebi opponebat. Ita multa Taciti loca lucem accipient. *Cap. 7. dicit. Reges ex nobilitate, duces ex virtute sumunt. Nec regibus infinita & libera potestas, & duces exemplo potius quam imperio presunt. Cap. 11. De minoribus rebus principes consultant, de majoribus omnes, ita amen ut ea quoque quorum pene plebem arbitrium est, apud principes perire audent. Et paulo post, mox rex vel princeps, prout etas cuique, prout nobilitas, prout decus bellorum, prout facundia est, audiuntur. Et Cap. 12. Eliguntur iisdem comitiis & principes, qui jura per pagos, vicosque reddunt. Certi (ita enim legendum esse pro centeni erudite docuit Brummerus in erudito tractatu de scabinis,) singulis ex plebe comites, constium simul & auctoritas adsunt. Mox: Cap. 13. Insignis nobilitas aut magna patrum merita principis dignationem etiam adolescentulis assignant. (Confer quæ supra notavimus §. 52.) Ceteris robustioribus ac jam pridem probatis aggregantur, nec rubor inter comites adficiunt. Item: Principes pro victoria pugnant, comites pro principe.*

§. LXXXIII.

§. LXXIII. Cogitabam & hæc loca periphrasi illustrare. Sed *Ubi notata*
 tempus monet, ut ad finem properem. Igitur illud saltem noto. *quadam dif-*
 Tacitus in denominandis non solum *nobilibus & plebe* magis ad *ficulatas in*
 statum Romanum quàm ad mores Germanorum respexit, sed & *Tacito.*
 eadem observatio facienda in voce *regis, principis, ducis, comitis.* *Re-*
gis vox parum apta ad populum liberum & gentes, quæ non *regun-*
tur, ut ipsius verbis utar in §. 70. expositis. A Romanis etiam
 titulus Regis Germanorum & alibi ducibus datus, ut Ariovisto
 apud Cæsarem *lib. 1. c. 43.* Sumit regis vocem itaque ut synonymum
 principis, & principem vocat, qui jura reddit in pace. Re-
 gem duci quasi præfert more Romanorum, ubi duces militares
 dependebant à Senatu. Nam apud Germanos etiam illo tem-
 pore ducum autoritas major videtur fuisse, quam magistratum
 jura reddentium, qui postea Comites dicti. Per Comites intelli-
 git Scabinos. Imò ipsos principes mox videtur cum ducibus mi-
 scere, & comites, in jure reddendo principibus adstantes cum
 comitibus ducum, vel planè etiam cum ambactis & solduriis.

§. LXXIV. Constitueram initio, absoluta doctrina Taciti de *Cur abbre-*
 servis Germanorum eorumque libertis ingenuis, nobilibus &c. *viata me-*
 etiam certas periodos subsequen- *tiarum in*
 tempora percurrere atque ostendere, an aliquam & quantam *mu-*
 tationem mores Germanorum circa liberos homines & servos *cis que di-*
 passi fuerint. Jam cum præter intentionem meditationes nostræ *stant expo-*
 in fundamentis jaciendis nimis excreverint, atque angustia tem- *nitur.*
 poris non permittat, ea quæ restant eadem diligentia absolvere,
 ne statim filum hic plane abrumpam, saltem adhuc brevissimis
 addam, qua methodo putem incidendum esse, si quis istam do-
 ctrinam, prout Jctum Germanum decet, velit perspicue explica-
 re, & postea observatiunculas quasdam rei præsentis interser-
 ves saltem ductis eum in finem primis lineis addam.

§. LXXV. Cum igitur ex hæcenus dictis constet, in statu *Status libe-*
 Monarchico statum servitutis & libertatis in quibusdam alterari *rorum &*
 ac diversum esse à statu eodem in Republicâ liberâ, inquirendum *servorum,*
 foret, an sub initiis primis regni Francici etiam tale quid contige- *sub initiis Re-*
 rit, antequam reges Francorum fidem Christianam profiterentur, *gni Francici.*

& an in alijs populis Germanis, aut qui ex Germaniâ alias regiones Europæ occuparunt, & regno Franciæ non fuerunt subiecti, illo tempore quid diverſum à moribus Francorum notabile occurrat.

Sub primo

*Regum Fran-
ciæ Christiani-
ſmo.*

§. LXXVI. Tum pergendum eſſet ad periodum Regum Francorum à temporibus Clodovæi, qui primus Chriſtianiæ religioni nomen dedit, ad tempora Caroli M. Hic oſtendendum foret, quam mutationem, non ubique in melius, illa Pſeudo Chriſtiana religio, cujus directores erant Epifcopi Papales, introduxerit in ſtatum etiam publicum, & qua ratione horum inſtitu urbes in Germaniâ originem ſuſceperint, & quæ mutatio inde, per ſtatos in iſtas novas urbes libertos atque aulam regiam, cum ingenius ipſis & nobilibus eminentioribus in ſtatum libertatis & ſervitutis etiam, fuerit derivata. Ubi magnus dicendi campus ſe offeret, de ſtatu tertio Germanis hæcenus incognito, civium urbanorum inter dominos & ſervos antiquos, ſeu nobiles & ruſticos quaſi intermedio, deque variis claſſibus civium urbanorum. Oſtendendum etiam eſſet, an ea mutatio affecerit etiam Saxones & alios Germaniæ populos, colla ſua jugo Papali huic non ſubjicientibus.

Sub Caro-

*lo M. & re-
gno Caroli-
narum.*

§. LXXVII. Tertio conſideranda eſſent tempora Caroli M. & ejus ſucceſſorum, & hic inquisitionem mereretur, quanta incrementa ſub his imperatoribus ſuſceperit iſta mutatio ab Epifcopis Germaniæ introducta, & quænam jura ſervorum & libertorum hic fuerint, Ducum item Germanorum, Comitum & Miſſorum Regiorum, &c.

*His tempori-
bus ſemper
ſervos veros
apud Ger-
manos man-
ſiſſe.*

§. LXXVIII. Uti autem hic plurima ſuppeditabunt partim Hiſtorici, qui vitam & res geſtas Regum Francorum deſcripſerunt, partim leges antiquæ Alemannorum Bojoariorum, Longobardorum &c. item Capitularia Regum Francorum & Codices Lindembrogii ac Baluzii, item Lehmanni Chronicon Spirenſe, varia item Conringii ſcripta, & diſſertationis Hertianæ de hominibus propriis primum caput, ac quæ Dominus Præſes in diſſert. de jure dandæ civitatis jam præoccupavit; ita tamen re ubique probe expenſa patebit, ſervos veros (etſi non Romanos) his temporibus

Ger.

Germanos in personis rusticorum suorum retinuisse, atque etiam illis temporibus inter rusticos & liberti fuerint, ac distinctio inter servos casatos & non casatos seu gasindos vel ministeriales, item Fiscalinos, &c. obtinuerit, ac præterea, etiam in urbibus etiam opifices & caupones fuerint vel liberti, vel servilis conditionis; revera tamen neutros potuisse ex principiis juris Germanici ad classem hominum liberorum & nobilium ac civium referri, sed hos, omnes fuisse servos veros. Tantum abest ut verum sit, quod communiter asseritur, acsi per Carolum M. aut per doctrinam Christianam servitus in Germania sit abrogata, ut potius constet, nullos homines servos suos rudius tractavisse Episcopis.

§. LXXIX. Quarta periodus inchoanda esset à temporibus *Status liberorum & servorum* Henrici Aucupis ad tempora interregni. Cum enim hic Imperator sub prætextu defendendi Germaniam, contra irruptiones *servorum* hostium, re ipsa animo propriam potentiam stabilendi, multas *à temporibus Henrici Aucupis ad tempora interregni.* urbes potissimum in finibus Germaniæ conderet atque ad eas civibus implendas nonnumquam quemque agrorum i. e. ingenue seu nobilium ex agricultura vivendum, cum servis suis in noviter extructis urbibus collocaret, easque multis privilegiis ornaret, & torneamenta publica ad exercendos nobiles in artibus militaribus institueret, verosimile est & hic status rusticorum, & civium urbanorum, item nobilium valde fuisse alteratos. Et refert ad illam periodum Celeberr. Hertius *de homin. propr. cap. ult.* originem ministerialium inter nobiles qui libertatem suam regibus vendebant, horumque servi fiebant. Tantum verò abest, ut sub hac periodo servitus rusticorum aut bello captorum exspiraverit, ut potius homines proprii, quorum apud scriptores historiarum Germaniæ frequentissima sit mentio, & singula capita de eo quod circa homines proprios justum fuerit, quæ in compendio exhibet dissertatio Hertiana modo dicta *cap. 2. & 3.* ostendant, non defuisse servos Germanorum & homines proprios in eorum locum successisse, sed homines proprios esse ipsos servos Germanorum veros & antiquos.

§. LXXX. A temporibus interregni ad tempora Maximi- *Et inde ad tempora* liani primi, hoc est à temporibus perpetuorum bellorum civilium

*Maximiliani
primi.*

in Germania ad tempora constitutionis de pace publicâ, non verosimile est servitutem esse abrogatam, Et si non sit improbable, diuturnis istis temporibus bellorum civilium invaluisse, ne amplius in his bellis capti servi fierent, sed moribus introductum esse, ut lytro se redimerent, non tam ex pietate ac illâ consideratione, quod non deceat Christianos, alios Christianos in servitute detinere, quia hæc consideratio nec ratione, nec scripturæ revelatione nititur, & quia magis secundum pietatis regulas considerandum fuisset, non decere Christianos cum concivibus bella plerumque injusta gerere; Sed ex aliis rationibus status & utilitatibus privatis, quia in bellis civilibus non possunt capti ob infinitas causas commodè in servitute retineri & custodiri. Et videtur commodius ad usurpationem lytri der Nantjøn accommodari posse, quod Tacitus *c. 24. de Mor. German.* de venditione servorum ex aëa acquiritorum dixit, tales servos fuisse venditos, (nos dicemus, servos bello ejusmodi captos fuisse lytro dimissos,) *ut se victores pudore victoria exsolvent.* Cæterum servos semel antea pro servis habitos illis temporibus in eodem statu permanfisse, ac liberos homines diversorum graduum fuisset in usu docent compilationes Juris Alemannici & Saxonici, quæ sæpius mentionem faciunt *eigener und freyer Leute / Bauergulden / Pflegghaffen / Laffen / Zinsleute / Erbzinleute / Bauwen / Semperfreyen / Wittelfreyen / Schpffenbarfreyen / Semperleute /* &c. ubi multæ occasiones se offerent, textus varios Juris Saxonici & Svevici ex Antiquitatibus Germanicis etiam post curam laudabilem Schilteri in *comment. ad Jus Feud. Alem.* noviter explicandi, præprimis cum Glossatores Juris Saxonici antiqui ineptissimis expositionibus juris Germanici ex Jure Romano omnia turbare inceperint, ut adeo qui sanum sensum juris Germanici percipere velit, ante omnia textum legere debeat absque glossis, ut se præservet à præjudiciis.

*Denique ab
illo tempore
ad tempora
hodierna.*

§. LXXXI. Ultima periodus à tempore Maximiliani ad nostra tempora suppeditabit varias observationes: Qualis confusio per institutionem Academiarum earumque multiplicationem ac professionem Juris Romani in iisdem, & subsequitam introdu-

ctio.

tionem ejus juris in fora Germaniæ etiam in doctrina de servis & liberis hominibus orta sit & ad nostra tempora propagata, quod docent Bonacossæ, Jacobini, Hufani tractatus de famulis & hominibus propriis, Stammii liber de servitute personali, Mevii Bedencken von Bauren. 2c. Inde communes fabulæ, rusticos & homines proprios esse liberos homines, servitatem esse inter Christianos jam ab antiquo abrogatam, servitatem non consistere posse cum religione Christianâ, & quæ sunt similia.

§. LXXXII. Vides, quæ & quanta dicenda restent, si quis doctrinam de servis & liberis hominibus ex moribus Germanorum, prout decet, exponere perspicue velit, quod utinam observassent Philippus Cluverius in *Germania antiqua*, & Paulus Hachenbergius in *Germania Media*, ac mores distinctorum temporum separassent, majorem utique lucem accendere potuissent antiquitatibus Germanicis. Nunc cum ille sæpè misceat mores Francorum cum moribus Germaniæ liberæ, hic mores variarum periodorum in unum cumulet acervum, sæpè tenebris locum reliquerunt, sæpè etiam ipsi rem obscurarunt. Interim debetur his duumviris, & præprimis Philippo Cluverio, cujus labore præcipue usus est Hachenbergius, laus primi tentaminis in re tam ardua, & si modo judicium hîc adhibere velimus, eorum collectanea ad multas meditationes curiosum animum perducent, quæ aliàs vel non venissent in mentem, vel adminiculis istis destitutæ difficiliores progressus fecissent. Cum tamen in modo exhibitio indice meditationum de liberis & servis Germanorum secundum sex illas periodos, ne centesimam partem observationum ad hoc caput pertinentium indicaverimus liceat spicilegii loco adhuc aliquot observationes addere, sed promiscuas & absque justo ordine, & prolixis probationibus.

§. LXXXIII. Aldii & Aldiæ, item Aldionum vox sæpè occurrit in legibus Longobardicis vide Lindenbrogii & du Fresne *Glossaria his vocibus*, quæ tamen si inspicias, videbis variationes sententiarum & dubius hærebis, an Aldii sint liberti, an certum servorum genus. Præprimis si consideres legem Longobrad. lib. 3. tit. 20. *Aldiones vel Aldiæ cû Lege vivunt in Italia, quâ Fiscalini vel Liti vivunt*

in Francia. Fiscalini enim species servorum sunt, Liti ad libertos referuntur. Sed salva res est: Liberti enim apud Germanos non sunt liberi, ut diximus, sed à servis parum differunt. Aldius igitur de utroque prædicatur, quia videtur propriè rusticum denotare. Rustici autem erant vel servi vel liberti. Aldea enim Hispanis vicus paganus est: *du Fresne voce Aldea*. Ita & ipsa vox Litorum *der Leute* est ambigua. Olim enim Liti denotabant plerumque rusticos seu servos, & præprimis mercenarios, vel etiam libertos. Unde *Viedlohn*: Ita etiam *Besoldus Op. Polit. lib. 3. p. 95.*

„Leudes sive Leades, quidam homines servientes arme Leute servilis sive potius libertinæ conditionis dicebantur, (namque in *legis Ripuarie cap. 62.* servum tributario aut Lito opponi videmus)

„Nobiles vero specialiter Man, sive Manne, hoc est viri indigitabantur &c. Et iterum *lib. 4. Op. Polit. p. 25.* Reinneccius ordines civium ita distingvit: Nobiles, Liberti, Liti, Servi. Litos Leute / arme Leute / pro libertis ponit, eosque in *Legibus Bojaricis Frilasios, Frengelassene* indigitari ait. Arme Leut verò denotantur non à paupertate, sed manu seu brachio, h. e. potestate, inde Galli dicunt de main morte. *Vid. Lehemann. f. 355. & Webner. voc. Arm / Armsrey.* Ita & Turcæ habent suos Lassos.

„*Budovez in circul. fol. 169.* De servis Germanorum vide omninò post alios ibi laudatos Reinneccium *ad Poët. anon. de gestis Caroli M. f. 59. b. Goldast. in not. ad Parænet. vet. f. 4333. add. Isaac. Pontan. l. 6. orig. Franc. c. 15. Mager. de clientelâ armatâ cap. 6. n. 929. seq.* Et de differentia *der Leibeigen und Knechtschafft* vid. *Sebastian. Francken Bayser Chronich f. m. 241. & f. 238.* ubi de bello rustico- rum. Hactenus *Besoldus*, qui plura huc pertinentia ibid. adducit. Ejus tamen omnia mea non facio, & cogitandum ulterius de ejus derivatione *der armen Leute*. Hodie certè videtur vox *der Leute* latius sumi, quam antiquitus. Nam per *Leute* denotantur ferè omnes subditi, & ejus synonymum latinè sunt homines, unde homagium. Videtur tamen hæc extensio magis ex confusione antiquitatum Germanicarum cum Romanis quam de jure fieri. Homines enim & Vasalli reverà videntur differre, ut Liberti & ingenui seu nobiles: Effectum illius confusionis videmus

demus in quaestione de differentiâ homagii & vasallagii, ubi mirè se torquent Doctores communiter.

§. LXXXIV. De operis rusticorum, quæ tradunt Jcti nostri *Opera deter-*
ob admixtionem textuum juris Romani plerumque non benè *minata &*
coherent (*conf. Befold. d. l. 4. p. 26. & 27.*) Inter varias divisiones *indetermi-*
etiam est illa operarum in determinatas & indeterminatas, *ge-*
nate.
messene und ungemessene Dienste. Et variæ de utrisque disce-
ptationes solent occurrere, in utramque partem disputabiles, ob
incertitudinem juris, quo utimur. Si non obliiti essemus mo-
rum antiquorum de differentiâ servorum & libertorum, fortè
& hîc possemus habere clavem aperiendi illas difficultates.
Rustici servi præstare debent operas indeterminatas, & tales,
credo, præstabant adhuc hodiè, ubi pro hominibus propriis
habentur. Liberti verò ex rusticis præstant determinatas,
scilicet tantas, quantas ipsis dominus tempore manumissio-
nis imposuit, & tum conventum est. Non obstant ea, quæ
differit Lehmann. Chron. Spir. l. 2. c. 20. p. 97. ex capit. Caroli
M. l. 5. c. 151. Vel enim ea restringenda sunt ad servos regios
& Ecclesiasticos, ut de quibus expressè capitulum loquitur, vel
dicendum, istam constitutionem Caroli M. non diu fuisse obser-
vatam. *Conf. leges Bajoar. tit. 1. c. 14.* Illis locis igitur, ubi rustici
amplius pro hominibus propriis non habentur, errore opinionis
inducta est illa confusio difficultates pariens in cognoscenda de-
terminatione operarum.

§. LXXXV. Sed Liberti Germanorum non semper per contra-
ctum manumissionis ad operas præstandas erant obligati. Sapius
bona ipsis pro certo censu locabantur vel ad tempus, vel in perpe-
tuū pro illo censu dabantur in feudum. Censui autem olim raro in
pecunia numerata consistebat, sæpè in præstationibus esculento-
rum variorum. Priora bona dicuntur locata, & secundum ple-
rosque *Lass. Güter* (quamvis ego putem *Lass. Güter* esse nomen
generis & de utrisque prædicari, quia utraque sunt bona *der lassen*
oder freylassen / libertorum,) posteriora censitica, (quamvis & hoc
nomen deberet fortè rectius etiam de bonis prioris generis præ-
dicari.) Stilo juris Germanici, priora dicuntur *Zins- Güter* / po-
steriora

*Zins- Gü-
ter. Erb-
Zins- Gü-
ter.*

teriora Erb. Zins. Güter. Textus eam in rem est perspicuus in Jure Saxonico *Landrecht lib. 1. art. 54. junct. l. 2. art. 53. & 59.* Quod cum ex jure Romano explicare vellent nostri Jcti, distinxerunt inter bona emphyteutica & censitica, & distinctione ad mores Germanorum non pertinente ita turbarunt Jurisprudentiam Germanicam, ut nihil intelligas. Nesciunt enim aut fluctuant in differentia inter hæc duo bonorum genera assignanda, quæ quadret etiam ad textus juris Germanici, nec consentiunt, quænam bona pro emphyteuticis sint habenda, utrum Zins. Güter an Erb. Zins. Güter. *Conf. quoad hunc pamphrum Seckend. Zins. Sten. Staat P. III. c. 2. n. 5. p. 344. seq.* Inquirendum etiam esset: annon hæc Erb. Zins. Güter sint eadem cum Bauren, Lehn / Schupff. Lehn / (de quibus *conf. Befold. d. l. 4. §. 24.*) quod puro. Nam non credo, homines proprios bona sua in feudum accipere à dominis suis.

*Jurisdictio
patrimonialis
nobilium.*

§. LXXXVI. Porro videtur jurisdictio patrimonialis nobilium in rusticos nihil aliud esse reverà quam antiqua illa potestas dominorum in servos seu homines proprios & libertos parum à servis differentes. Cum enim Jcti Romani sibi erroneè persuaderent, servitutem esse abrogatam in Germania, & intricatissimam illam Jurisdictionis Romanæ materiam, contorta applicatione ad mores Germanorum magis intricatam redderent, potestatem illam dominicam mutarunt in jurisdictionem patrimonialem, juri Romano incognitam & moribus Germanorum inauditam.

*Homines
proprii cui
hodie non
ubique.*

§. LXXXVII. Dantur hodiè in multis locis Germaniæ Homines proprii, in multis ignorantur. Quænam ratio diversitatis? Videtur, quod in illis provinciis & territoriis ubi primum Academiæ florere inceperunt, rustici ex hominibus propriis per Professores juris in homines liberos statim promoti fuerint, in iis autem locis, ubi tardissimè Academiæ sunt introductæ, jus Germanicum, & cum eo homines proprios fuisse conservatos. Cogitandum tamen ulterius.

*Scabinatus,
Facultates
Juridicæ.*

§. LXXXVIII. Imo videtur jam ab antiquissimo tempore magnam emulationem ex eadem causâ fuisse inter Scabinatus & Facultates Juridicæ. Scabinatus olim (nam hodiè & Scabinatus per Docto-

(nam hodie & Scabinatus per Doctores juris Romani magna ex parte corrupti sunt) allaborabant custodire mores Germanorum, Facultates Juridicæ contra introducere in forum suum jus Justinianicum. Testantur prius, præter alia infinita sententiæ veterum Scabinorum Magdeburgensium additæ speculo Saxonico, & volumina sententiarum, quæ Beatus edidit. Testatur id æmulatio antiqua Scabinorum Lipsiensium, qua, ut notum est, aliquando Doctores juris ex Senatu & Scabinatu ejecti sunt. Testantur dissensiones frequentes subsequentiæ temporum inter Scabinos Lipsienses & Facultatem Juridicam, unde decisiones Saxonice ortum duxerunt &c. *Confer quoad hunc Pamgraphum D. Andrea Ockelii, Amplissimi in hac urbe Consulis, eruditum tractatum de Scabinatu Hallensi. Ubi in adjunctis sub lit. E. p. 183. deprehendes Scabinos ann. 1450. petiisse: Sie bey alter Freyheit und guter Gewohnheit zu lassen.*

§. LXXXIX. Uti verosimile est, secundum ea quæ Dominus Præses docuit *de jure danda civitatis*, Episcopos Germaniæ prius inter urbes liberos in urbibus possuisse, ita urbis differentia à vico potissimum in tribus capitibus videtur constituisse, in opificibus, arte cauponandi & mercatura. Et mercatura quidem non statim ab initio floruisse, sed pederentim se Germaniæ insinuasse videtur. Igitur remanent priores duæ differentiæ. Huc pertinent privilegia ab Henrico Aucupe urbibus data, quod omnes festivitates & convivia debeant in urbibus celebrari. Non tamen diffidendum, ubi mercatura & manufacturæ florent, ibi etiam florere opificia & artem cauponandi. Ex illis differentiis etiam deducendæ sunt multiplicēs lites hodiernæ inter civitates & vicos de jure braxandi & de opificibus in vicis degentibus. Prudenter tamen observavit Illustris Seckendorffius in *Addit. ad Fürsten Staat p. 174. 175.* litigia illa cessare, si in urbibus sit frequentia hominum & multa occasio laborandi, ibi enim opifices alias in vico pagano degentes invenire media se sustentandi in urbe, & cives urbicos non invidere pagis braxationem.

H. H. §. XC. Opi-

Opifices servilis conditionis.

§. XC. Opifices verosimiliter servi vel certè servilis conditionis videntur fuisse, id est liberti, adeoque olim non tam cives erant, quam incolæ, *Vid. Baluzii Capitul. Tom. II. f. 79. 90. 290. Befold. lib. 4. op. Polit. p. 38. 40. 86.* Inde nobiles i. e. ingenui omnibilitatem suam amittunt, si opificia exercent, *Bef. ibid. t. 112. 114.* Inde est quod hæc artificia sint artes illiberales i. e. liberis non dignæ. Et ita intellige, quod alibi notat Befoldus, *p. 24.* Henricum Aucupem distinxisse plebem rusticam ab urbanâ, & istos appellasse Bauen hos Bürger à Burgis. Videretur enim olim vox Bürger non denotasse semper hominem liberum. Unde & qui in quibusdam locis dicuntur Buermeister alibi vocantur Bürgermeister / fortè quod inter urbes minores & magnos vicus parva sit differentia.

Mercatura.

§. XCI. Mercatura an obstat nobilitati, dum JCI nostri quærun, plerumque impertinenter definire solent ex legibus Romanis, aut moribus aliarum gentium. *vid. Befold. d. l. 4. p. 113.* Ex antiquitatibus Germanicis autem patet, non esse mirandum, quod Nobiles abhorreant à mercatura, cum & mercatura primis urbibus conditis fuerit negotium servile servorum seu libertorum. *Conf. dissert. Dn. Præs. de jure dand. civit. §. 31.*

Judæi servilis conditionis.

§. XCII. Pertinet etiam ad præsentem doctrinam inquisitio de Judæis, qui etsi non sint mancipia, haud dubiè tamen adhuc hodiè sunt servilis conditionis, cum nulla liberalia negotia illis exercere permittatur, imò ne quidem illiberalia. Nam nec agros colere nec opificia exercere illis permittitur, sed solum mercaturam exercere. Hinc etiam Fiscalini servi Cameræ Imperatoris vocantur in legibus publicis. Hodiè autem, cum Status Imperii jure recipiendi Judæos vi superioritatis territorialis adeoque jure suo utantur, dicendum est, eos esse servos non amplius solius Imperatoris, sed singulorum Statuum, sub quibus sunt. *Conf. de Judæis Befold. op. Polit. lib. 4. p. 47. seq.*

Nobiles. Patricii.

§. XCIII. Ergo cum opifices, caupones, & mercatores quoad primam originem sint cives servilis conditionis, verosimile est valdè, nobiles, quibus etiam placuit habitare in urbibus, præprimis cum Reges Francorum ibi Palatia sua extruerent, fuisse cives non solum honoratiore, sed & regendis civibus inferiorio-

ferioribus servilis conditionis fuisse prapósitos. Hinc differen-
tia inter Freybürger und schlechte Bürger. *Bes. d. l. 4. p. 38.* Sed
Henricus Auceps constituit legem, ut ex vicis circumjacentibus
nonus noviter extractas urbes incoleret, & à reliquis octo su-
stentetur, quos nonarios non intelligo de rusticis, ut commu-
niter video exponi, sed de ipsis nobilibus seu ingenuis. Porrò
cum & juberet plebem urbanam exerceri in arte militari, & hos
si fortiter se gessissent postea nobilibus in gubernandis urbibus
exæquaret; inde videtur nata esse differentia inter Patricios &
Plebejos cives, item inter Nobiles in pagis vel aulâ & Patricios.
Eti enim in multis urbibus adhuc hodie Patricii antiquissimâ in-
genuitate sint conspicui, quia tamen per illam legem Henrici li-
berti Patriciis hinc inde immixti sunt, inde videtur, æmulationem
illam inter Patricios & Nobiles alios ortam & propagatam
esse. *Conf. Draco de orig. Patric. lib. 3. cap. 1. Besold. d. l. 4. p. 78.*

§. XCIV. Uti igitur olim militia ex lege Henrici nobilitabat,
tanquam ars liberalis unica veterum Germanorum, ita successu
temporis etiam mercatura cives inferioris ordinis ex hac classe
exemit, & in classem der Freybürger / qui ad officia magistra-
tuum urbicorum admitterentur, & quibus etiam liceret acqui-
rere feuda nobilia, transtulit. Quod videtur potissimum fa-
ctum esse tempore fœderis Hanseatici, ob divitias & exinde pro-
fluentem potentiam mercatorum. Habes simul causam auctæ
æmulationis inter nobiles & mercatores. Doctores vero in Ur-
bibus cur non pro hominibus servilis conditionis unquam sint
habiti, sed pro ingenuis, non tam ex eo est, quod olim nobilio-
res ex ingenuis doctoralem gradum assumerunt, sed quod di-
gnitas doctoralis sit dignitas clericalis. Jam uti clerus secundum
principia papalia eminet etiam super ingenuitatem (der Lehrstand
ist über den Wehrstand / h. e. ingenuos & nobiles, und Wehrstand/
h. e. plebejos & servilis conditionis,) & Clerus jam olim summa
officia aulica in Imperio ut Cancellariatuum, &c. administravit,
hinc inconveniens erat, doctores, postquam etiam homines
plebeji ad has dignitates admitterentur, esse debere deterioris
conditionis, quam alii ingenui essent. Ergo postea & doctura
æque

*Mercatores
ex servili
conditione
translati in
nobilem seu
ingenuam.
Doctorum
conditio in-
genua & no-
bils.*

æquè nobilitavit, i. e. ingenuitatem tribuit, ac olim militia, et si uti perpetuo inter clericum & milites Germanos fuit æmulatio, illa etiam postea continuata sit inter Nobiles simpliciter sic dictos & Doctores. Adde quod in Academiis docentur saltem artes liberales, & eo ipso, quo quis studiosus sit, effrenis libertatis per artes Clericales sit particeps, tantum abest, ut Doctor plebejus esse possit. Soli igitur opifices & cauponæ mansere plebeji, ignobiles, servilis conditionis, nec moribus communibus Germaniæ admissi sunt ad gubernacula civitatum, nisi in minoribus urbibus à vicis vix differentibus, da der Bürgermeister die Wistgabel ans Rathhaus lehnt. Ubi enim opifices in majoribus urbibus pars senatus sunt, ibi plerumque, si non semper, specialis subest origo, vel tumultus alicujus, vel specialis gratiæ ab Imperatoribus impetratæ, vel similis.

Schöppen-
baarfreye
Leute.

§. XCV. Gubernatæ autem sunt civitates olim per missos Regios seu Comites, senatores iis additi Scabini dicebantur. Unde jam facile patet, quinam sint Schöppenbaarfreye Leute / & cur hi æquè debuerint libertatem suam deducere à majoribus uti alii nobiles. Occurrit eorum mentio in jure Germanico passim. Ut in Landrecht lib. 1. art. 51. 67. 1. 2. art. 3. 42. lib. 3. art. 19. 26. 29. 45. 54. 55. 73. 81. De Scabinorum ingenuitate seu nobilitate vide Brummerum de Scabinis. cap. 7. D. Ockel de Scabinatu Hallensi lb. 82. p. 75. seq. & in adjunctis p. 186. n. 3. Besold. lib. V. p. 203. Occurrit etiam ista libertatis Germanicæ species in controversia superioris seculi publicè ventilata & nondum finita inter Comites Bentheim, ubi cum objiceretur inter alia Comitissæ, quod sit nata ex plebejis parentibus, pro defensione illius allatum est testimonium, quod sit nata von Schöppenbaarfreyen Leuten.

Barones,
freye Herrn,
Ministeria-
les, Edels-
knechte,

§. XCVI. Cum & Nobiles postea se in ministerium regum & principum traderent, ac libertatem suam venderent, ut docuit Dn. Hertius de hominibus propriis Sect. ultim. ac inde Baronum seu liberorum Dominorum der freyen Herren titulus iis daretur, qui ministeriales non essent, ac pariter termini militares der Ritter und Edelsknechte inciperet in usu esse, varia tamen adhuc inquirenda restant. Quibus de causis allicerentur nobiles, ut libertatem suam venderent, an ex necessitate, an ex ambitione,
item

item cur hodie Nobiles à serviitiis aulicis abstinentes & libertatem suam retinentes censeantur esse deterioris conditionis quam illi, qui in aulis serviunt? &c. An exinde id provenit, quod subditi Principum hodie minorem libertatem habeant, quam olim? Nam quo magis subditi in republica libertate gaudent, eò magis contemnere solent ministeriales Principum, at quo majores vires Monarchia sumit, eo majori in dignitate sunt Ministeriales Principum & contemnere solent remotos ab aulâ. Huc pertinet Æneæ Sylvii Epistola de Miseriâ Curialium. De Baronibus plura vide *ap. Besold. lib. 3. p. 94. seq.*

§. XCVII. In Jure Feudali Alemannico statim ab initio fit *Semperfreyen* mentio der *Semperfreyen* und *Mittelfreyen* / quibus adduntur *en* / *Mittels* tanquam tertia species in Jure Provinciali Alemannico *c. 47. die freyen* / *freye* *Landassen*. *Conf. Besold. d. l. 3. p. 98.* Nondum perspi- *Landassen* cum est, quid velint illæ tres libertatis species, neque planè sa- *Semperleue* tisfaciant quæ tradit Dn. Schilterus *ad cap. 1. Jur. Feud. alemann. te.* Nam in *d. c. 1. die Semperfreyen* contradistinguuntur Principibus, sed in *d. c. 47. juris provincialis* exponuntur die *Semperfreyen* de Principibus. Fortè sic dicendum. *Semperfreyen* sunt Duces, Comites, & Barones modo dicti. Horum enim omnium est summa post regem libertas in regno Germaniæ, etsi sæpè vox der *Semperfreyen* simpliciter posita denotaverit classem horum infimam, i.e. Nobiles strictè sic dictos ministerialibus oppositos, die *Ritterschafft*. *Mittelfreyen* videntur esse die *Schÿp* *penbaarfreyen* / propter dicta *S. 23. 24. 25.* Die *freyen Landassen* videntur esse liberi, qui in *d. c. 1. Juris Feudalis* dicuntur *Semperleue* / & opponuntur den *Bauern*. Unde & hodie die *freyen* *Güter* die doch nicht adelich sind / oder die *Zins-Güter*.

§. XCVIII. Neque poteris caput de militia Germanorum *Militia Ger-* accurate cognoscere, nisi probe intellectâ doctrinâ de liberis & *manorum.* servis. Nam uti nobilis & ingenuus apud Germanos synonyma fuerunt, ita etiam videntur Miles, Eques, Nobiles fuisse synonyma, unde & Gallorum Chevalier, cum olim soli Nobiles equitatu militaverint, uti & adhuc hodie, quamvis hodie non ipsimet soleant militare sine mercede, sed equitem suo loco mittere. Meretur autem Militia Germanorum ut ejus origo, progressus, ac mutatio militia selectæ in mercenariam exponatur.

Tempore Taciti Germani peditatu prævalebant. Huc pertinent termini: Ritter und Knechte (qui non semper videntur denotasse Edel-Knechte) Pferde / Spiess / Söldner / Fuß-Knechte Lands-Knechte. Vide Besold. lib. 3. p. 113-137. lib. 4. p. 74. seqq. lib. 11. p. 13. 14. 15. seq. it. p. 32.

Feuda Germanica.

§. XCIX. Imo tota doctrina juris feudalis Germanici à divisione in liberos & servos dependet. Etsi enim in Germania etiam prædia civium burgenfium & censitica per investituram concedantur, & feuda appellantur, sæpè tamen in jure feudali Alemannico dicitur, quod qui non sint Equites, die nicht Ritter Art sind / die haben nicht Lehrecht. Ergo jus Feudale Alemannicum est jus de boais ingenuorum. Bona vero libertorum seu burgenfium & rusticorum non videntur esse allodia, sed bona censitica, Bürger und Bauren-Lehn / & allodii nomine videntur olim venisse bona mobilia nobilium. Intellego autem tempora post familiam Carolidarum extinctam. Unde falsum, jure Germanico bona nobilium immobilia præsumi allodialia. Et ridiculum, querere, an rusticus possit feudum, de cujus essentia sit fidelitas, concedere, quod tamen communiter magis ridicule affirmare solemus, cum vel solum *cap. i. Jur. Feud. Alemannici* ostendat contrarium. Sed in jure feudali nulla fere propositio est, quæ cohæreat accurate cum moribus Germanorum, quia videlicet jus Feudale Alemannicum occultavimus & æque infelicitè torfimus jus Feudale Longobardicum seu mores Italarum ad mores Germanos, uti in jure privato cum legibus Romanis factum est. Non sequitur: Feuda multa à nobilibus subinde sunt principibus oblata, ergo antea fuere allodia. Fuerunt potius feuda immediata imperii, in turbis ab imperio avulsæ. Vellem mihi duo ostendi in tabulis geographicis Germaniæ modernæ. 1. Ubi sita sint Allodia Germaniæ? 2. Ubi situm sit Imperium, quod territoriiis statum opponitur in vulgari axiomate: quod status ea possint in territoriiis, quæ Imperator in Imperio.

Venatio Germanica.

§. C. Ineptimus etiam, dum querimus, qui factum sit & fieri poterit, ut venatio, quæ tamen sit mod^o acquirendi singulis competens jure Gentium, in Germania singulis adempta sit. Nam credo, apud Romanos & alios populos servos non habuisse jus vendendi

nandi. In Germania autem rustici & cives burgenses sunt quoad originem servi & liberti, quos docuimus esse servilis conditionis magis quam liberae. Nobiles autem seu ingenui, in Germania regulariter jus venandi cum feudis acceperunt. Apud Germanos etiam jam tempore Taciti venatio erat una cum militia ars maxime liberalis, contra apud Romanos accensebatur illiberalibus, unde non mirum, quod vilissimi ex plebe eam etiam exercuerint. Inde etiam est, quod perpetuo in Germania Reges & Principes praecipuum quid sibi reservaverint in jure venandi. Et falsum est, quod Heigius putat, distinctionem in hohe und nieder Jagten esse inventum novum ante duo secula incognitum. Contrarium eruditè ostendit D. Ockel *de Scabinatu Hallensith. 60. seq.*

§. CI. Sed quem usum habent obsoleta haec, & antiquata, *Usus dicto-*
 rum. quæ hæctenus attulimus? Equidem multum, ut ostendimus. Ut tandem incipiamus ea connectere, quæ ubique adhuc in usu sunt, & in Academiis ea docere & discere, quæ in praxi non sunt obsoleta. Ipsæ leges imperii inculcant, debere Assessores Camerae gnarios esse morum Germaniæ. Ita ordin. Cam. P. 1. tit. 3. §. 1. das sie aus teutscher Nation geböhren / und derselben Nation gebräuche und guten gewohnheiten erfahren etc. Jam quid putas? postquam Mynfingerus, Gailius, Stammius ipsi assessores Camerae & alii magno conatu in scriptis suis contorsione legum Romanarum & juris Feudalis Longobardici ad mores Germaniæ hos obscurarunt & obsoletos efficere, quamvis frustra, intenderunt. Non tamen origo mali assessoribus Camerae adscribenda. Nostrum hoc vitium est. Primi Professores Academiarum Germaniæ Itali erant. Hi ignorabant mores Germanorum. Profitabantur Jus Civile & Canonicum. Dede cori sibi putabant ea docere, quæ scirent omnes cives. Docebant igitur, quæ omnes nesciebant, peregrina jura. Postea in judicia Germaniæ & ipsam Cameraam allecti, vel Professores, vel eorum discipuli peregrino hoc jure suo oblitare intendebant mores Germaniæ & ex terminare e foro. Id cum efficere non possent, effecerunt, quod poterant, hoc est, ut nunc omnes ignoremus mores patrios. Speramus tamen meliora. Emendationis origo ex Academiis incipere debet, unde origo erroris. Si tam diligenter incipimus commentari in jura Alemanica & Saxonica, ut hæctenus commentati sumus in Jus Romanum, lux orietur ex tenebris. Faciem accendit Schilterus. Sed adhuc diluculum est. Horum aliorumque paucorum Virorum Celeberrimorum, si exempla sequamur, mox orietur dies. Tum demum, qui hæctenus creavimus Doctores juris Romani & Canonici, creabimus Doctores Juris Germanici. Jam creare non possumus, quia omnes vel sumus ejus ignarissimi. vel certe tyrones, Conjecturas nunc scribimus. scribemus aliquando doctrinas.

CON-

CONSPECTUS TŌTIUS DISSERTATIONIS.

Occasio dissertationis §. I. Cur conjecturas scribat autor §. II. De quibus personis hic agendum, §. III. & quidem secundum mores Germanorum §. IV. & libellum Taciti §. V. Cautele de intellectu & interpretatione Taciti §. VI. Exempla. De agriculturâ Germanorum, §. VII. De eorum otio §. IIX. De eorum vinolentiâ & ebriofitate, §. IX. quæ cum laudatâ eorum castitate minime convenit, §. X. Vinolentia Germanorum non ens, §. XI. Consultatio in conviviiis à nota libertata, §. XII. Fons erroris Taciti de ebrietate veterum Germanorum, §. XIII. Cautio in lectione aliorum Historicorum Germania adhibenda §. XIV. Doctrina de servis & ingenuis non ex jure Romano, sed à primâ origine petenda, §. XV. Servitus omnis Caino ortum debet, §. XVI. Genesis Reipublicæ Cainitica, ejus origo ex odio & metu proborum §. XVII. Imperantes & subditi in Rep. Cainitica §. XVIII. Origo divisionis hominum in nobiles & ignobiles, §. XIX. Origo distinctionis hominum in liberos & servos §. XX. Comparatio utriusque divisionis. Tria hominum genera: Nobiles, Ignobiles, servi, §. XXI. Origo divisionis nobilium in superiores & inferiores §. XXII. Differentia inter servos mercenarios & mancipia, §. XXIII. non est querenda in conventionione vel captivitate, §. XXIV. neque in jure vitæ & necis, §. XXV. neque in potestate coercendi astrictiore, §. XXVI. neque in acquisitione Dominiorum per servos, §. XXVII. neque in eminentia dignitatis, §. XXVIII. neque in libertate actionum, §. XXIX. sed in sola proprietate, & quod mancipia rebus accenseantur, §. XXX. unde & reliquæ differentie profluunt, §. XXXI. Obscuritas in voce libertatis & liberorum hominum, §. XXXII. Obscuritas doctrinæ de libero arbitrio, §. XXXIII. Obscuritas definitionis libertatis in jure, §. XXXIV. Subditi servi secundum jus Regium Hebræorum, §. XXXV. Nulla distinctio inter tyrannidem & regnum, §. XXXVI. Nec inter dominatum & imperium civile, §. XXXVII. Adulatio & dissimulatio fons hujus distinctionis §. XXXVIII. Exempla incerta Imperii despotici. Populi barbari & monitiores, §. XXXIX. Quid libertas quid servitus? §. XL. Quis liber, quis servus in familia, §. XLI. Patres familias in collegiis & universitatibus cur liberi maneant, §. XLII. Cives liberi in libera Republ. subditi an liberi in Aristocratiâ? §. XLIII. In Monarchiâ Princeps Dominus subditi servi, §. XLIV. Comparatio Domini & servitutis civilis, cum familiari, patris familias & patris patriæ, §. XLV. Distinctio subtilis inter Monarchiam despoticam & non despoticam, §. XLVI. Liberatur doctrina nostra a fisione adulationis & Machiavellismi, §. XLVII. Osenditur fons erroris in sententiâ communi de libertate subditorum in monarchiâ, §. XLVIII. Servi domestici principis, & eorum comparatio ad servos subditorum, & subdi-

*subditos reliquos. §. XLIX. Senatus in Republicâ antiquitus ex senibus constituit. Veneratio senum naturalis. Comparatio Prudentiæ & eruditionis. §. L. Comparatio Monarchiæ cum aliis rerum publicarum speciebus quoad venerationem senum. §. LI. Nobilitatis ad liberos transitoria ortus. §. LII. Nobiles in Monarchia diversa respectu servi, liberi, domini. §. LIII. Simili, sed tamen alio modo hæc tria nomina participant plebei. §. LIV. Servi domestici subditorum quomodo liberi? §. LV. Scala prædicamentalis dominorum & servorum in Monarchia §. LVI. Distinctio nobilium & plebeorum pro diversitate Rerum publ. §. XLVII. Favor libertorum secundum illam diversitatem diversus. §. LIX. De servis & liberis hominibus Gallorum, locus Casaris cum succinctâ periphrasi §. LIX. Gallorum & Germanorum mores hæc in re an diversi fuerint? §. LX. Ostenditur, non fuisse. §. LXI. Cluverii expositio de sensu Casaris rejicitur. §. LXII. Vera mens Casaris Ambrosii. Soldarii §. LXIII. Doctrina Taciti: de vicis Germanorum & ædificiis. §. LXIV. Notatur Cluverius, asserens Germanos singulis annis habitationem mutasse. §. LXV. De servis Germanorum per aleam §. LXVI. De reliquis servis §. LXVII. Illustrantur dicta ulterius ex Senecâ & alio loco Taciti. §. LXVIII. Potestas Germanorum in servos. §. LXIX. Liberti Germanorum §. LXX. Notatur Alexander ab Alexandro §. LXXI. Germanorum Nobiles, Reges, Principes, Comites, Plebs. §. LXXII. Ubi notatæ quædam difficultates in Tacito. §. LXXIII. Abbreviata methodus, ea quæ dicenda restant exponendi §. LXXIII. Status liberorum & servorum sub initio regni Francici, §. LXXV. sub primo Regum Franciæ Christianissimorum, §. LXXVI. sub Carolo M. & regno Carolidarum, §. LXXVII. (His temporibus semper servos veros apud Germanos mansisse. §. LXXVIII.) à temporibus Henrici Aucupis ad tempora interregni, §. LXXIX. & inde ad tempora Maximiliani, §. LXXX. denique ad tempora nostra. §. LXXXI. Cluverii & Hachenbergii scripta de antiquitatibus Germaniæ. §. LXXXII. Altdii. Liti. §. LXXXIII. Opera determinatæ & indeterminatæ §. LXXXIV. Zinß. Güter. Erb. Zinß. Güter §. LXXXV. Jurisdictio patrimonialis nobilium §. LXXXVI. Homines proprii cur hodie non ubique? §. LXXXVII. Scabinatus. Facultates Juridicæ. §. LXXXVIII. Differentia inter Urbes & vicos. §. LXXXIX. Opifices servilis conditionis. §. XC. Mercatura. §. XCI. Judæi servilis conditionis. §. XCII. Nobiles. Patricii §. XCIII. Mercatores ex servili conditione translati in liberam seu ingenuam. Doctorum conditio ingenua & nobilis. §. XCIV. Schyppenbaar freye Leute. §. XCV. Barones, freye Herrn / Ministeriales, Edelknechte. §. XCVI. Gempersfreyen / Mittelfreyen / freye Landsassen / Gemperteute. §. XCVII. Militia Germanorum §. XCVIII. Fœda Germanica §. XCIX. Venatio Germanica
 C. C. Usus doctorum. §. CI.*

COROLLARIA.

- I. **L**ex vulgo dicta Regia, quâ populus Augustum & sequentes Principes omnibus legibus solutos dixit, nunquam lata est.
- II. Neque eam probat Dion Cassius lib. 53. cum contrarium ex ipso probari possit, adeoque hoc vel per imperitiam linguæ latinæ, vel per adulationem scripsit.
- III. Nec obstat. l. 31. ff. de leg. Neque l. 1. ff. de Conflit. Princip.
- IV. Neque fragmentum legis Regiæ, quod Roma asservatur.
- V. Itaque Lex à veteribus Juris-Consultis Regiæ dicta, nihil aliud est, quam collectio eorum jurium, quæ Augustus paulatim & plurimum temporum intervallo diversis legibus ac SCtis accepit, quæque plerique omnes post Augustum insæcuti Principes in principatus ingressu ferè uno acceperunt sive SCto sive lege.
- VI. Princeps in omnibus delictis habet jus aggratiandi.
- VII. Hactenus dubium est, neque ab ullo clare demonstratum fuit, Polygamiam virilem esse prohibitam jure divino.
- VIII. Maritus potest renunciare imperio quod habet in uxorem.
- IX. Fabula est, patrem potuisse vendere filium in servitutem.
- X. Quæstio illa an in bello injusto capti fiant servi, nullum usum habet.
- XI. Et si haberet tamen de eo nullum foret dubium.
- XII. Imo captus à Latrone & Pyrata ejus servus fit.
- XIII. Hominem proprium ex moribus Germanarum volente definit Dn. Schilter. in Jur. publ. l. 1. t. 7. §. 2. Qui corpore boniæ sine superioris consensu alio emigrare non potest de jure.
- XIV. Nobilis in uno regno, non talis est in alio, sed hoc ab arbitrio Principis dependet.
- XV. Si nobiles ex diversis territoriis in territorio tertii conveniant, nullus præ altero præcedentiam sibi vindicare potest de jure, sed hoc omne dependet à Domino territorii.

ERRATA.

p. 2. l. antepen. *copitabitur* leg. *copitabit*. p. 4. l. II. *grorum* leg. *agrorum*. l. 29. *vices* leg. *vicos*. p. 6. in marg. *castitate* leg. *castitate*. p. 7. l. 9. *mercantur* leg. *mercantur*. p. 8. l. 28. *officientes* leg. *afficientes*. p. 9. l. 15. *multo* leg. *multo*. p. 15. l. 1. *coercent* leg. *coercent*. p. 16. l. 14. *figum* leg. *jugum*. pagin. 37. lin. 22. *nobiles* leg. *nobilis*. p. 38. l. 7. *litera* leg. *libera*. p. 46. l. 18. *fehlen* leg. *nüßhen*. p. 48. l. 6. *peculnra* leg. *peculnrum*. l. antepen. *robustoribus* leg. *robustioribus*. p. 53. l. penult. *Longobrad* leg. *Longobard*.

FINIS.

01 A 6590

ULB Halle 3
003 090 37X

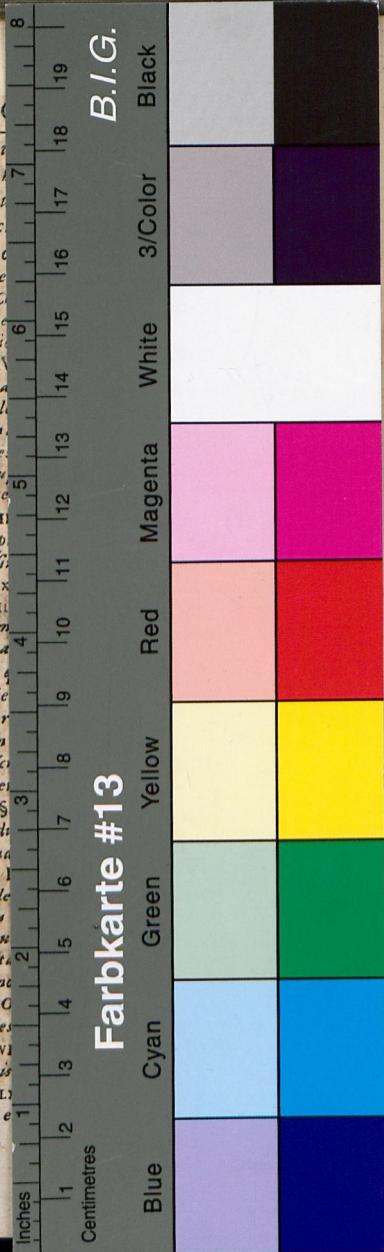

Stk. 21 Folkt
Stk. 22 Hschr. - nicht
erfasst

V. 5. 12

Reho ✓

IX.

DISSERTATIO INAUGURALIS JURIDICA,
Conjecturas Exhibens

De

HOMINIBUS
PROPRIIS ET LIBE-
RIS GERMANORUM,

QUAM

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DN. FRIDERICO WILHELMO,
REGNI BORUSSICI HEREDE &c. &c.

In Regia hac Fridericiana

EX DECRETO ILLUSTRIS FACULTATIS JURIDICÆ,
P R Æ S I D E

DN. CHRISTIANO THOMASIO, Jcto,
S. REG. MAJ. BORUSS. CONSIL. PROF. PUBL. & p.t. DECANO,
P R O L I C E N T I A

Summos in utroq. jure honores, & privilegia DOCTORALIA rite consequendi,
IN AUDITORIO MAJORI,
ad d. 1. Octob. Anno M DCC I.

HORIS ANTE. ET POMERIDIANIS

Publice Eruditorum disquisitioni submittet

HIERONYMUS VON DER LAHR

Mæno-FRANCOFURTANUS.

HALÆ MAGDEBURGICÆ,

Literis, CHRISTOPH. SALFELDII, REGIMIN. REG. BORUSS. Typogr.